

İlkay DURMUŞLU

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

2026

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KARATE SPORU YAPAN BİREYLERDE SPORDA
AHLAKTAN UZAKLAŞMANIN SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

İlkay DURMUŞLU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAK

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANA BİLİM DALI

ERZİNCAN
Nisan 2026
Her Hakkı Saklıdır.

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KARATE SPORU YAPAN BİREYLERDE SPORDA AHLAKTAN
UZAKLAŞMANIN SPORTMENLİK DAVRANIŞLARINA
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

İlkay DURMUŞLU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAK

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANA BİLİM DALI**

**ERZİNCAN
Nisan 2026
Her Hakkı Saklıdır.**

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL VE ONAY

**KARATE SPORU YAPAN BİREYLERDE SPORDA AHLAKTAN
UZAKLAŞMANIN SPORTMENLİK DAVRANIŞLARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAK danışmanlığında, İlkay DURMUŞLU tarafından hazırlanan bu çalışma/....../2026 tarihinde jüri tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği/oy çokluğu (.../...) ile kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Oğuz Kaan ESENTÜRK

İmza:

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAK

İmza:

Üye : Prof. Dr. Cengiz TAŞKIN

İmza:

Doç. Dr. Filiz YANGILAR
Enstitü Müdürü

Yukarıdaki sonuç
Enstitü Yönetim
Kurulu'nun / /
2026 tarih ve
...../..... sayılı
kararı ile onaylanmıştır.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildirişlerin, şekil ve tabloların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

Bilimsel Etiğe Uygunluk

“Karate Sporu Yapan Bireylerde Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi” isimli “Yüksek Lisans” tezim tarafımca intihal tespit programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 07/04/2026

İlkay DURMUŞLU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KARATE SPORU YAPAN BİREYLERDE SPORDA AHLAKTAN UZAKLAŞMANIN SPORTMENLİK DAVRANIŞLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

İlkay DURMUŞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAK

Amaç: Bu araştırmanın amacı, karate sporu yapan bireylerde sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyinin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisini ve bu değişkenlerin cinsiyet ile branş faktörlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Materyal ve Metot: Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye Karate Federasyonu'na bağlı Ümitler, Gençler, U21, Büyükler ve Veteranlar kategorilerinde yer alan 125'i kadın ve 145'i erkek olmak üzere toplam 270 aktif kata ve kumite sporcusu katılmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sporda Ahlakdan Uzaklaşma Ölçeği ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 27 istatistiksel paket programından yararlanılmıştır. Verilerin normallik dağılımı One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi ile birlikte çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılarak incelenmiştir. Normallik varsayımının sağlanması üzerine sporda ahlaktan uzaklaşma toplam puanının sportmenlik alt boyutları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla lineer regresyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca değişkenlerin karate branşları ve cinsiyete göre karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre, sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik yönelimini %14,8 oranında negatif yönde ve anlamlı şekilde etkilediği saptanmıştır ($R^2=.148$, $p<.001$). Cinsiyet değişkenine göre; kadın sporcuların kurallara saygı, rakibe saygı ve toplam sportmenlik puanlarının erkek sporculardan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Branş değişkeni açısından ise kumite sporcularının sosyal normlara uyum, kurallara saygı ve rakibe saygı puanlarının kata sporcularına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, karate sporunda ahlaki uzaklaşma arttıkça sportmenlik davranışlarının azaldığı; ancak branşın doğasının ve cinsiyet rollerinin sportmenlik algısı üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür.

2026, 83 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Etik, Karate-Do, Sporda Ahlakdan Uzaklaşma, Sportmenlik.

ABSTRACT

MSc Thesis

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF DISTANCING FROM MORALITY IN SPORTS ON SPORTSMANSHIP BEHAVIORS IN INDIVIDUALS PARTICIPATING IN KARATE SPORTS

İlkay DURMUŞLU

Erzincan Binali Yıldırım University
Graduate School of Health Sciences
Department of Physical Education And Sports

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Cemalettin BUDAK

Aim: The aim of this study is to examine the effect of moral disengagement levels on sportsmanship behaviors in individuals practicing karate and to determine whether these variables differ according to gender and branch (kata/kumite).

Material and Method: This study was conducted using a relational survey model, one of the quantitative research methods. The sample consisted of a total of 270 active kata and kumite athletes (125 females and 145 males) competing in the Cadet, Uniform, U21, Senior, and Veteran categories and affiliated with the Turkish Karate Federation. Data were collected using a Personal Information Form, the Moral Disengagement in Sport Scale, and the Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale. Data analyses were performed using the SPSS 27 statistical software package. The normality of the data was tested using the One-Sample Kolmogorov–Smirnov test, along with skewness and kurtosis values. Based on the assumption of normal distribution, linear regression analysis was conducted to determine the effect of total moral disengagement scores on the sub-dimensions of sportsmanship. In addition, independent samples t-tests were used to compare variables according to karate discipline and gender.

Results: According to the research findings, it was determined that moral disengagement in sport negatively and significantly predicted sportsmanship orientation by 14.8% ($R^2=.148$, $p<.001$). According to the gender variable, it was determined that female athletes' scores in respect for rules, respect for opponents, and total sportsmanship were significantly higher than male athletes ($p<.05$). In terms of the branch variable, it was found that kumite athletes' scores in compliance with social norms, respect for rules, and respect for opponents were higher than kata athletes ($p<.05$).

Conclusion: As a result, it was observed that as moral disengagement increases in karate, sportsmanship behaviors decrease; however, the nature of the branch and gender roles are decisive on the perception of sportsmanship.

2026, 83 Pages

Keywords: Ethics, Karate-Do, Moral Disengagement in Sport, Sportsmanship.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının tamamlanmasında emeği geçen, katkı sağlayan ve destek olan tım kişi ve kurumlara;

Akademik sũrecin ilk merhalesi olan lisans eğitiminde kendilerinden istifade ettiğim EBYÜ BESYO'nun çok kıymetli hocalarına;

Sadece alışma sũresince değil, lisans eğitiminden itibaren bilgi ve deneyimleriyle oğrencilerine rehberlik eden, akademik desteğini ve hořgũrsũnũ esirgemeyen kıymetli hocam ve danışmanım, Dr. Oğr. Üyesi Cemalettin BUDAK'a;

Yũksek lisans eğitimi sũresince destekleri ve yardımları için Dr. Oğr. Üyesi E. Ahmet TERZİOğLU, Prof. Dr. Mergũl ÇOLAK, Prof. Dr. Yakup KOÇ, Doç. Dr. Sonnur KÜÇÜK KILIÇ, Doç. Dr. Mehmet YAZICI, Doç. Dr. Oğuz Kaan ESENTÜRK, Doç. Dr. M. Cenk BİRİNCİ, Doç. Dr. Emrah SEÇER, Doç. Dr. Mehmet ÖZTAŐ, Dr. Oğr. Üyesi İ. Orkun AKCAN, Oğr. Gör. Hasan KULELİ'ye ;

Araştırmanın saha uygulamalarında desteklerini esirgemeyen, Karate-Do felsefesini oğrendiğim çok kıymetli hocam Teknik Direktör (7. Dan) Sensei Özcan KÖKSAL'ın şahsında karate antrenörlerine, yöneticilerine, gönüllũ olarak katılım sağlayan tım karate sporcularına ve Karakuşak Spor Kulübũ'ne;

Her koşulda ağabeylik misyonunu icrâ eden, Doç. Dr. Yusuf Ziya KESKİN'e;

Her dâim yardımlarını ve desteklerini gördũđüm, Atatürk Üniversitesi'nden Dr. Oğr. Üyesi Meryem ÖZDEMİR CİHAN'a;

Ebediyete intikâl eden merhume anneme, muhterem babama ve kıymetli kardeşime;

Ve tabii ki çalışma boyunca moral ve motivasyon kaynağım olan oğlum Mehmet Furkan, kızım Zeynep Sempai (I. Dan), her koşulda yanımızda olan maddi manevi destekçimiz kıymetli eşim Fatma Bahar Hoca'ya; içtenlikle teşekkür ederim.

İlkay DURMUŞLU

Nisan, 2026

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Tez Kabul ve Onay	i
Bilimsel Etiğe Uygunluk	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Spor	5
2.2. Bireysel Sporlar	6
2.3. Karate-Do	7
2.3.1. Karate-Do'nun Tarihsel Gelişimi	8
2.3.1.1. Türkiye'de Karate-Do Sporunun Gelişimi	9
2.3.2. Karate-Do'nun Alt Disiplinleri	11
2.3.2.1. Kihon	11
2.3.2.2. Kata	12
2.3.2.3. Kumite	13
2.3.3. Karate-Do'nun Zihinsel Prensipleri	14
2.3.4. Karate-Do'nun Bireysel, Sosyal ve Bilişsel Katkıları	15
2.4. Ahlak	16
2.4.1 Sporda Ahlak (Spor Ahlakı)	17
2.4.2 Sporda Ahlaktan Uzaklaşma	18
2.5. Sportmenlik	24
2.6. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ile Sportmenlik Arasındaki Kuramsal İlişki	25
2.7. Sporda Etik	25
2.8. Sporda Fair Play	28
3. MATERYAL ve METOT	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	30

3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	32
3.3.3. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	32
3.4. Verilerin Toplanması	32
3.5. Verilerin Analizi	33
4. BULGULAR	34
5. TARTIŞMA	44
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	53
KAYNAKLAR	56
EKLER	65
Ek-1. Etik Kurul Kararı	66
Ek-2. Ölçek Kullanma İzinleri	67
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	68
Ek-2. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	69
Ek-2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	70
Ek-2. Veli Onam Formu	71
Ek-2. TKF Müsabaka Kategorileri	72
ÖZGEÇMİŞ	73

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1. Karatenin Çalışma Alanları ve Sportmenlik Boyutu.....	14
Tablo 2.2. Karatenin Üç Boyutu.....	15
Tablo 2.3. Yaş Gruplarına Göre Karate Sporunun Bireylere Katkıları.....	16
Tablo 2.4. Spor ve Ahlak Kavramlarının Karate ile İlişkisi.....	18
Tablo 2.5. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Önlem İlişkisi.....	22
Tablo 2.6. Karatenin Üç Boyutu ile Ahlaktan Uzaklaşma İlişki Modeli.....	23
Tablo 2.7. Karate ve Sportmenlik Etkileşim Modeli.....	25
Tablo 3.1. Sporcuların Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	31
Tablo 3.2. Normallik Analizi.....	33
Tablo 4.1. Katılımcıların yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.....	34
Tablo 4.2. Katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, karate branşı, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	35
Tablo 4.3. Katılımcıların SAUTP değerlerinin SNU alt boyutu üzerine etkisi.....	36
Tablo 4.4. Katılımcıların SAUTP değerlerinin KYS alt boyutu üzerine etkisi.....	36
Tablo 4.5. Katılımcıların SAUTP değerlerinin SSB alt boyutu üzerine etkisi.....	37
Tablo 4.6. Katılımcıların SAUTP değerlerinin RS alt boyutu üzerine etkisi	37
Tablo 4.7. Katılımcıların SAUTP değerlerinin ÇBSYTP boyutu üzerine etkisi.....	38
Tablo 4.8. Katılımcıların cinsiyete göre yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.....	38
Tablo 4.9. Katılımcıların cinsiyete göre, eğitim düzeyi, karate branşı, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	39
Tablo 4.10. Katılımcıların cinsiyete göre, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından karşılaştırılması.....	40
Tablo 4.11. Katılımcıların karate branşına göre yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.....	41
Tablo 4.12. Katılımcıların karate branşına göre, cinsiyet, eğitim düzeyi, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	42

Tablo 4.13. Katılımcıların karate branşına göre, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından karşılaştırılması.....	43
--	----

SİMGELER ve KISALTMALAR

Simgeler

F	Frekans
n	Katılımcı Sayısı
%	Yüzde
α	Güvenirlilik Katsayısı
r	Korelasyon Katsayısı
R^2	Belirleme katsayısı
SS	Standart Sapma
Sd	Serbestlik Derecesi

Kısaltmalar

ÇBSYÖ	Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği
ÇBSYTP	Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Toplam Puan
KYS	Kurallara ve Yönetime Saygı (ÇBSYÖ Alt Boyutu)
RS	Rakibe Saygı (ÇBSYÖ Alt Boyutu)
SAUÖ	Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği
SAUTP	Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Toplam Puan
SNU	Sosyal Normlara Uyum (ÇBSYÖ Alt Boyutu)
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SSB	Sporda Sorumluluklara Bağlılık (ÇBSYÖ Alt Boyutu)
TKF	Türkiye Karate Federasyonu
WKF	World Karate Federation

1. GİRİŞ

Spor, bireylerin fiziksel gelişimlerinin yanı sıra psikolojik, sosyal ve ahlakî gelişimlerine de katkı sağlayan çok yönlü bir etkinlik alanıdır. Spor ortamları, bireylere kurallara uyma, adaletli davranma, başkalarına saygı gösterme ve sorumluluk alma gibi temel toplumsal değerleri deneyimleyerek öğrenme fırsatı sunmaktadır. Bu yönüyle spor, bireyin karakter gelişimini destekleyen ve toplumsal yaşamla uyumunu güçlendiren önemli bir sosyal kurum olarak kabul edilmektedir (Shields ve Bredemeier, 2007; Gentile ve ark., 2022). Türkiye’de yapılan çalışmalar da sporun bireylerin değer yönelimleri, sosyal davranışları ve ahlakî tutumları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Yetim, 2011a).

Ancak modern spor anlayışında rekabetin giderek artması, başarıya verilen önemin ön plana çıkması ve kazanma odaklı yaklaşımlar, spor ortamlarında etik sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir. Sporcular, yoğun performans baskısı altında zaman zaman etik ilkelere aykırı davranışları normalleştirebilmekte ve sportmenlik dışı tutumlar sergileyebilmektedir. Sporda ahlak kavramı; yalnızca yazılı kurallara uyumu değil, oyunun ruhuna uygun davranmayı, rakibe saygı göstermeyi ve haksız avantaj sağlamaktan kaçınmayı da içermektedir (Loland, 2002). Bu ilkelerin zayıflaması, sporun eğitsel ve geliştirici yönünü olumsuz etkilemektedir.

Bu bağlamda sporda ahlaktan uzaklaşma kavramı önemli bir açıklayıcı çerçeve sunmaktadır. Ahlaktan uzaklaşma, bireylerin etik açıdan sorunlu davranışlarını bilişsel mekanizmalar aracılığıyla meşrulaştırmalarını ifade etmektedir. Bandura’nın (1999) sosyal bilişsel kuramına dayanan bu süreçte bireyler, davranışlarının olumsuz sonuçlarını küçümseyebilmekte, sorumluluğu dış faktörlere yükleyebilmekte veya davranışlarını haklı gösterecek gerekçeler üretebilmektedir. Uluslararası literatürde yapılan araştırmalar, sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin saldırganlık, kural ihlalleri ve sportmenlik dışı davranışlarla anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymaktadır (Boardley ve Kavussanu, 2009a; Kavussanu, 2008).

Bununla birlikte, bu ilişkinin farklı spor branşları özelinde ele alınmasının, branşlara özgü dinamiklerin anlaşılması açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Karate sporu yapan bireyler üzerinde yapılan çalışmaların sınırlı olması, bu alanda daha fazla bilimsel araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir. Sporcuların ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin, algılanan performans baskısı, rekabet düzeyi ve çevresel etkenlere bağlı olarak arttığı; bu durumun etik dışı davranışlara zemin hazırladığı belirtilmektedir (Güllü ve Güçlü, 2019; Gürpınar, 2014). Daha güncel araştırmalarda ise ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin özellikle dövüş sporlarıyla ilgilenen sporcularda daha belirgin olabildiği vurgulanmaktadır (Güvendi ve Türksoy Işım, 2019). Bu bulgular, ahlakî süreçlerin sporcuların davranışlarını anlamada kritik bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Sportmenlik davranışları, sporcuların müsabaka sürecinde ve sonrasında sergiledikleri dürüstlük, adalet, saygı ve empati temelli tutumları kapsamaktadır. Sportmenlik, sporun etik boyutunun somut bir yansıması olarak kabul edilmekte ve spor ortamlarında olumlu bir iklimin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Vallerand ve ark., 1997a). Uluslararası çalışmalarda sportmenlik davranışlarının yüksek düzeyde olmasının, saldırganlığı ve etik ihlalleri azalttığı; sportmenlik dışı davranışların ise spor ortamlarında çatışma ve şiddeti artırdığı ifade edilmektedir (Kavussanu ve Roberts, 2001).

Türkiye’de yapılan çalışmalar da sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Sporcuların yaşları, spor deneyimleri, branşları ve rekabet düzeyleri sportmenlik davranışları üzerinde etkili olabilmektedir (Gürpınar ve Kurşun, 2013; Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011). Son yıllarda yapılan araştırmalarda ise sportmenlik davranışlarının öz-yeterlik, aile tutumları ve etik farkındalık gibi psikolojik ve sosyal değişkenlerle ilişkili olduğu belirlenmiştir (Çetinkaya, 2024; Eröz ve ark., 2024). Ayrıca bazı araştırmalarda, ahlaktan uzaklaşma eğilimleri arttıkça sportmenlik davranışlarının azaldığına yönelik bulgular elde edilmiştir (Gürpınar, 2014; Kusan ve ark., 2024). Bu durum, ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Savunma sporları, doğası gereği fiziksel temasın yoğun olduğu, rekabetin ve kazanma baskısının yüksek düzeyde yaşandığı spor dalları arasında yer almaktadır. Karate sporu

ise disiplin, özdenetim ve saygı temelli felsefesiyle öne çıkan bir branş olarak kabul edilmektedir. Karate-do anlayışı, sporcuların yalnızca teknik ve fiziksel gelişimlerini değil, aynı zamanda ahlakî ve zihinsel gelişimlerini de hedeflemektedir (Nakayama, 1986). Bununla birlikte müsabaka ortamlarında yaşanan yoğun rekabet ve performans beklentileri, bu felsefi yaklaşımın uygulamada zayıflamasına ve sportmenlik dışı davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Uluslararası literatürde savunma sporlarıyla ilgili yapılan bazı çalışmalar, bu branşlarda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin diğer spor dallarına kıyasla daha belirgin olabileceğini göstermektedir. Türkiye’de savunma sporları bağlamında yapılan güncel çalışmalar, ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin saldırganlık ve etik dışı davranışlarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Güvendi ve Türksoy Işım, 2019; Türksoy Işım, 2017). Ancak karate sporcularını merkeze alan ve ahlaktan uzaklaşma ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, karate sporcularının ahlakî tutumları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik arasındaki ilişki spor bilimleri literatüründe farklı branşlar bağlamında ele alınmış olsa da etik ve disiplin temelli yapısıyla öne çıkan karate branşına odaklanan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu bağlamda, ahlakî çözümlenin sportmenlik davranışlarını ne ölçüde açıkladığının incelenmesi, sporcu davranışlarını anlamaya yönelik kuramsal çerçevenin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırma, karate sporcularının ahlakî meşrulaştırma eğilimlerinin sportmenlik üzerindeki rolünü ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilecek bulguların, antrenörlerin etik risk alanlarını daha iyi tanımlamalarına ve kazanma baskısının sportmenlik üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik eğitim stratejileri geliştirmelerine yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca, yerli literatürde karate branşına özgü bu ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışmalardan biri olması, araştırmanın bilimsel önemini artırmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyinin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Sporda ahlaktan uzaklaşma, sportmenliğin alt boyutlarını ne derece etkilemektedir?
2. Cinsiyet ve branş (kata-kumite) değişkenleri, sporcuların ahlakî tutumları ve sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?

Araştırmanın Problemi

Modern karate branşında artan rekabet ve başarı odaklı yaklaşımların, sporcuların geleneksel karate felsefesinden uzaklaşmasına ve ahlakî meşrulaştırma süreçlerini kullanarak sportmenlik dışı davranışlar sergilemesine neden olup olmadığı temel sorunsalı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sporda ahlaktan uzaklaşma eğiliminin sportmenlik yönelimlerini ne yönde ve ne derecede etkilediği araştırılması gereken temel problemidir.

Alt Problemler

1. Karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma ile sportmenlik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Kadın ve erkek karate sporcuları arasında ahlakî uzaklaşma ve sportmenlik açısından anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kata ve kumite branşlarındaki sporcuların sportmenlik düzeyleri branşın doğasına göre farklılaşmakta mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Spor, bireyin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimini destekleyen; belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen rekabetçi ya da rekreatif etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 2011b). Spor etkinlikleri, bireyin bedensel sağlığının geliştirilmesine katkı sağlamasının yanı sıra, psikolojik iyilik hâlinin korunması ve sosyal uyumun artırılması açısından da önemli bir işleve sahiptir (Zorba, 2001).

Modern toplumlarda spor, yalnızca fiziksel performansın sergilendiği bir alan olmaktan çıkmış; toplumsal değerlerin üretildiği, aktarıldığı ve yeniden şekillendiği önemli bir sosyal kurum hâline gelmiştir (Sunay, 2017). Spor ortamları, bireylerin kurallara uyma, adil davranma, sorumluluk alma ve başkalarına saygı gösterme gibi temel değerleri deneyimleyerek öğrenebildikleri sosyal alanlar olarak değerlendirilmektedir (Coakley, 2015).

Sporun doğasında yer alan rekabet olgusu, bireylerin kazanma ve kaybetme durumlarıyla başa çıkma becerilerini geliştirmelerini gerektirmektedir. Bu süreçte sergilenen tutum ve davranışlar, sporcuların ahlakî yönelimleri ve etik anlayışları hakkında önemli göstergeler sunmaktadır (Shields ve Bredemeier, 2009). Bu bağlamda spor, yalnızca fiziksel yeterliliklerin değil; aynı zamanda ahlakî tutum ve davranışların da ortaya konulduğu bir alan olarak ele alınmaktadır.

Kurallara uyum, rakibe saygı ve adil rekabet gibi ilkeler, sporun ahlakî boyutunu oluşturan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu unsurların sporcular tarafından içselleştirilmesi, sportmenlik davranışlarının gelişmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Lumpkin ve ark., 2003).

2.2. Bireysel Sporlar

Bireysel sporlar, sporcunun performans sorumluluğunun doğrudan kendisine ait olduğu ve başarı ya da başarısızlığın büyük ölçüde bireysel çaba, yetenek ve karar süreçleri doğrultusunda belirlendiği spor dalları olarak tanımlanmaktadır. Bu spor türlerinde

sporunun fiziksel yeterliliği kadar, psikolojik dayanıklılığı, motivasyon düzeyi ve ahlakî tutumları da performans üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Şahin, 2014; Weinberg ve Gould, 2019).

Bireysel spor dallarında sporcu, müsabaka sürecinde aldığı kararların sonuçlarıyla doğrudan yüzleşmektedir. Bu durum, bireysel sporları etik karar alma süreçlerinin daha açık ve gözlemlenebilir olduğu spor alanları hâline getirmektedir. Sporunun hakem kararlarına yaklaşımı, rakibe karşı tutumu ve kurallara uyum düzeyi, bireysel spor ortamlarında sporunun ahlakî duruşunu doğrudan yansıtmaktadır (Lee ve ark., 2007).

Ayrıca bireysel sporlar, sporcuların özdenetim, bireysel disiplin ve sorumluluk bilincinin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Takım sporlarına kıyasla bireysel sporlarda sorumluluğun paylaşılmaması, sporcuların davranışlarının ahlakî sonuçlarını daha belirgin hâle getirmektedir (Kavussanu, 2008). Bu yönüyle bireysel sporlar, sporda ahlakî tutumların ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi açısından uygun bir araştırma zemini sunmaktadır.

Karate gibi bireysel mücadele sporlarında, rekabetin doğrudan yüz yüze gerçekleşmesi ve performansın bireysel çabaya dayanması, sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının daha net biçimde ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Karate sporunun sahip olduğu disiplin anlayışı ve felsefî temeller, ahlakî değerlerin sporcuya kazandırılmasını amaçlamakla birlikte; yoğun rekabet ve performans baskısı, bu değerlerin sınındığı durumları da beraberinde getirmektedir (Funakoshi, 2001; Nakayama, 1989). Bu bağlamda bireysel sporlar ve özelde karate sporu, sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından anlamlı bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

2.3. Karate-Do

Tarih boyunca bireyler, farklı kıtalarda ve iklimlerde yaşam mücadelesi verirken hayatta kalma, kendini savunma ve doğa karşısında üstünlük kurma içgüdülerini geliştirmiştir. Bu içgüdüler zamanla kültürel birikime dönüşürken, çeşitli savunma yöntemlerinin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamış ve günümüzdeki savunma sporlarının temelini oluşturmuştur (Okuş, 2012).

Karate, kökeni Japonya'nın Okinawa adasına dayanan ve temelinde savunma amacı bulunan bireysel bir mücadele sporu olarak tanımlanmaktadır. "Kara" (boş), "te" (el) ve "Do" (yol/sanat) kelimelerinden oluşan karate-do kavramı, silahsız elin yolu/sanata anlamına gelmekte olup (öne çıkan boş el, iyi niyeti vurgulayıp barışçıl bir hareket olduğunu ifade eder); bireyin bedenini ve zihnini bir bütün olarak geliştirmeyi amaçlayan bir yaşam felsefesi ve disiplin olarak kabul edilmektedir (Funakoshi, 2001; Mao ve ark., 2002; TKF, 2025a). Karate sporu, yalnızca fiziksel güç ve teknik yeterlilik üzerine değil; aynı zamanda disiplin, özdenetim, saygı ve ahlakî değerlere dayalı bir felsefi yapı üzerine inşa edilmiştir.

Karate, bireysel bir spor dalı olması nedeniyle sporcunun performans sorumluluğunu doğrudan kendisine yüklemekte ve müsabaka sürecinde sergilenen davranışların ahlakî boyutunu daha görünür hâle getirmektedir. Bu yönüyle karate, sportmenlik davranışlarının ve sporda etik tutumların incelenmesi açısından önemli bir araştırma alanı sunmaktadır (Nakayama, 1989). Karate sporunda rakibe saygı, kurallara bağlılık ve özdenetim, müsabaka sürecinin temel ilkeleri arasında yer almaktadır.

Karatenin öğretim ve uygulama süreci, teknik gelişimin yanı sıra bireyin karakter gelişimini de hedeflemektedir. Karate-do felsefesi, sporcunun yalnızca müsabaka alanında değil, günlük yaşamında da ahlakî değerlere uygun davranmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda karate, bedensel eğitimin ötesinde, bireyin ahlakî ve etik gelişimini destekleyen bir spor dalı olarak değerlendirilmektedir (Funakoshi, 2001).

Karate-do eğitiminde başlangıç aşaması, saflığı ve temizliği sembolize eden beyaz kuşaktır. Daha sonra kyu seviyeleri sırasıyla sarı, turuncu, yeşil, mavi ve kahverengi kuşak olarak ilerler. Bu aşamaların ardından siyah kuşak ve onun üzerindeki dan dereceleri gelir. Dan dereceleri federasyonların belirlediği kurallar çerçevesinde yapılan sınavlarla verilmektedir (Okuş, 1996; Soykan, 2009).

Karate, yalnızca fiziksel becerilerin gelişimine değil, aynı zamanda karakter ve kişilik gelişimine de katkı sunar. Sporcuların dojo adı verilen çalışma alanına, tatamiye, rakiplerine ve hocalarına selam vermeleri bu kültürün bir parçasıdır (Soykan, 2003; Türkeri, 2007). Karate'nin temel felsefesi rakibe zarar vermek değil, savunma ve özdisiplini geliştirmektir. Bu nedenle bütün teknikler kontrollü uygulanır (Doğan, 2003; Öztekin, 1999).

Karateye başlama yaşı federasyonlarca 7 olarak belirlenmiştir. Ancak pedagojik formasyonu olan eğitimciler gözetiminde daha küçük yaşlarda oyun temelli eğitimler de yapılabilmektedir (Mülhim, 2022). Bu spor çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerini desteklemekte, öfke kontrolü ve disiplin kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda yetişkinler ve yaşlılar için de kardiyovasküler sağlık, esneklik ve bilişsel gelişim açısından önemli faydalar sağlamaktadır. Örneğin, Ribalda'nın (2016) çalışmasında, 40 yaş üzeri bireylerde düzenli karate eğitiminin dikkat ve bilişsel becerilerde iyileşmeye yol açtığı belirtilmiştir.

2.3.1. Karate-Do'nun Tarihsel Gelişimi

Karate-do'nun kökeni, Hintli Budist rahiplerin öğretilerinin Çin'e ulaşmasına dayanmaktadır. Daha sonra Okinawa'da gelişmiş, Japonya'nın Ryu Kyu adalarında kurallı bir spor hâline gelmiştir. Silahsız savunma tekniklerine odaklanan ve kontrollü yumruk ile tekmelerden oluşan bu mücadele sanatı, zaman içerisinde sistematik bir yapıya kavuşmuştur. Karate uzun yıllar Okinawa'da çalışılmış, 20. yüzyılın başlarında ise Japonya ana karasına taşınarak burada disipline edilmiş ve üniversitelerde öğretilmeye başlanarak yaygınlık kazanmıştır. 1950'li yıllardan itibaren de tüm dünyada hızla yayılmaya başlamıştır (Doğan, 2003; Nakayama, 1987).

Modern Karate'nin kurucusu olarak kabul edilen Üstat Gichin Funakoshi(1868-1957), hayatını insan yetiştirmeye ve Karate-do'nun doğru bir biçimde anlaşılmasına adanmıştır. Karateyi yalnızca bir dövüş sanatı olarak değil; bireyin karakterini geliştiren bir yaşam disiplini olarak ele almış ve "Karate-Do" kavramını ön plana çıkarmıştır. Böylece Funakoshi'nin çalışmaları, karatenin modern anlamda sistemleştirilmesiyle, etik ve ahlakî boyutunun güçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Eğitimleri süresince, öğrencilerine gurur ve kibirden kaçınmalarını, alçakgönüllü olmalarını ve kalp ile zihinlerini, dünya arzularından arındırmalarını öğütlemiştir. Karatenin en yüksek erdemleri arasında akıl ve tevazuya özellikle vurgu yaparak, "Güçlü bir rüzgâr büyük bir ağacı devirebilir; fakat rüzgâr estiğinde sazlar eğilir ve rüzgâr onların üzerinden geçer." şeklindeki deyişini sıkça dile getirmiştir. Karate-do'yu doğru bir şekilde anlamak isteyenlere Funakoshi, kibir ve gösterişten uzak durmaları ve günlük yaşamlarında ahlakî değerlere sadık kalmaları gerektiğini vurgulamıştır. Karate'nin 20 kuralı (Niju Kun), nezaket, adalet ve öz farkındalığa önemli bir vurgu yapar. Ruhsal gelişim, hedeflenen

zirve olarak kabul edilirken, teknik bilgi bu zirveye ulaşmanın aracı olarak öğretilir. Zira Karate-do, sadece fiziksel değil, aynı zamanda zihinsel bir mükemmeliyetin hedeflendiği bir yaşam tarzıdır (Bakır, 2020; Funakoshi, 1996 ve 2001; TKF, 2025a).

Zaman içerisinde karate, uluslararası düzeyde tanınan bir spor dalı hâline gelmiş ve farklı federasyonlar aracılığıyla standart kurallara kavuşturulmuştur. Günümüzde karate, hem geleneksel felsefi yapısını koruyan bir disiplin hem de modern spor anlayışı içerisinde rekabetçi bir branş olarak varlığını sürdürmektedir. Bu ikili yapı, karate sporunda ahlakî değerlerin korunması ile rekabet baskısı arasındaki dengeyi önemli hâle getirmektedir. Karate-do, günümüzde Avrupa ve Dünya Şampiyonaları'nın düzenlendiği, Olimpiyatlara aday olan ve yaygın bir spor dalı hâline gelmiştir (Öztek, 1999). 2020 yaz olimpiyatlarının Japonya'nın Tokyo şehrinde yapılması dolayısı ile karate sporu 2020 Tokyo Olimpiyatları'na (pandemi nedeniyle 2021 yazında yapıldı) ilk kez dahil edilmişse de devamı gelmemiştir.

2.3.1.1. Türkiye'de Karate-Do Sporunun Gelişimi

Türkiye'de karate sporu, Uzak Doğu sporlarına yönelik ilginin artmaya başladığı 1969-1970 yıllarında Michael Novowitch'in Judo derslerinin yanında Karate-do, Kendo ve Aikido eğitimleri vermesiyle başlamıştır. Onun öğrencilerinden Hakkı Koşar, karatenin Türkiye'de tanıtılmasında ve yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır (Atalay, 2022). 1970'lerde Koşar ve öğrencileri tarafından tanıtılan karate, 1980 yılında Judo Federasyonu bünyesinde resmîyet kazanmış, 1990 yılında ise bağımsız bir yapı kazanarak Türkiye Karate Federasyonu (TKF) adıyla faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır (Koca, 2016).

Ulusal literatürde yer alan araştırmalar, karate sporunun Türkiye'de başlangıçta daha çok savunma sanatı ve disiplin temelli bir eğitim anlayışıyla ele alındığını, ilerleyen yıllarda ise sportif rekabet boyutunun ön plana çıktığını göstermektedir. Özellikle federatif yapılanmanın güçlenmesiyle birlikte karate, belirli kurallar ve standartlar çerçevesinde uygulanan bir spor dalı hâline gelmiştir (Demir, 2012).

1981 yılında Türkiye Karate Federasyonu'nun kurulması ve faaliyetlerinin yaygınlaşması, karate sporunun ülke genelinde örgütlü biçimde gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Federasyonun düzenlediği ulusal müsabakalar, antrenör ve hakem

eğitim programları ile altyapı çalışmaları, karate sporunun hem niceliksel hem de niteliksel olarak gelişmesini desteklemiştir. Türkiye’de yapılan akademik çalışmalarda, federatif yapılanmanın sporcuların sportif gelişimlerinin yanı sıra disiplin ve sportmenlik anlayışlarının şekillenmesinde de etkili olduğu vurgulanmaktadır (Yıldız, 2016).

Türkiye’de karate sporuna yönelik akademik çalışmaların önemli bir bölümü, sporcuların fiziksel ve motorik özelliklerinin incelenmesine odaklanmış olsa da son yıllarda psikolojik, ahlakî ve davranışsal boyutları ele alan araştırmaların da arttığı görülmektedir. Özellikle sportmenlik davranışları, fair play anlayışı ve sporda etik konularının karate sporcuları üzerinde incelendiği çalışmalar, bu branşın ahlakî boyutunu ön plana çıkarmaktadır (Karakaya ve İmamoğlu, 2018).

Bununla birlikte, ulusal literatürde karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerini doğrudan ele alan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Mevcut araştırmalar daha çok genel sporcu grupları ya da farklı branşlar üzerinden yürütülmüş; karate sporcuları özelinde ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarını birlikte inceleyen çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı grlmştr (ztrk, 2020). Bu durum, karate sporunun Türkiye bağlamında ahlakî ve etik boyutlarının daha ayrıntılı biçimde ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Türkiye’de karate sporunun gelişimi, hem geleneksel ahlakî değerleri merkeze alan bir disiplin anlayışına hem de modern rekabetçi spor yapısına dayanmaktadır. Ulusal literatürdeki bulgular, karate sporunun sportmenlik davranışlarının kazandırılması açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu; ancak artan rekabet ve performans baskısının sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerini de beraberinde getirebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de karate sporcuları üzerinde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

2.3.2. Karate-Do’nun Alt Disiplinleri

Karate-Do, kendi içerisinde geleneksel ve spor karate olarak ikiye ayrılır. Geleneksel Karate-Do, bireyi kişisel gelişim yolculuğunda, en iyi versiyonuna ulaşma çabasında tutmayı amaçlayan bir disiplindir. Bu yaklaşımda, rekabet ve yarışma odaklı anlayışlardan ziyade, bireyin egosunu denetleyebilme ve kişisel farkındalık geliştirme

becerileri ön plandadır. Spor Karate ise, geleneksel Karate-Do'nun temellerinden beslenen, ancak olimpiyat anlayışına ve modern sporun kurallarına dayanan bir yapıdadır. Spor Karate, geleneksel pratiğin teknik ve felsefi yönlerinden yararlanmakla birlikte, rekabetçi bir spor dalı olarak şekillenmiştir (TKF, 2025a).

Karate eğitimi ve uygulaması, sporcunun teknik, fiziksel ve zihinsel gelişimini bütüncül biçimde destekleyen kihon, kata ve kumite olmak üzere üç temel alt disiplin üzerine yapılandırılmıştır. Bu alt disiplinler, yalnızca teknik yeterliliğin geliştirilmesini değil; aynı zamanda disiplin, özdenetim, saygı ve ahlakî değerlerin kazandırılmasını da amaçlamaktadır (Funakoshi, 2001; Nakayama, 1989). Kihon temel teknik çalışmalarını, kata hayalî rakiplere karşı yapılan kurallı hareketler dizisini, kumite ise rakip ile kontrollü mücadeleyi ifade etmektedir.

Karate sporunda bu üç alt disiplin, birbirini tamamlayan ve sporcunun hem sportif performansını hem de davranışsal yönelimlerini şekillendiren temel yapı taşları olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sporcunun ahlakî tutumları ve sportmenlik davranışları, bu alt disiplinlerde farklı biçimlerde ortaya çıkmakta ve gözlemlenebilmektedir.

2.3.2.1. Kihon

Kihon, karatede temel tekniklerin öğretildiği ve geliştirildiği çalışma alanı olup; duruşlar (dachi), yumruklar (tsuki), tekmeler (geri) ve savunma tekniklerini (uke) kapsamaktadır. Kihon çalışmaları, sporcunun teknik doğruluğunu, denge ve koordinasyonunu geliştirmesinin yanı sıra, disiplinli çalışma alışkanlığı kazanmasına da katkı sağlamaktadır (Akınalp, 2017; Nakayama, 1989; Oral, 2014).

Kihon'un en belirgin özelliklerinden biri, tekrar ve düzen esasına dayanmasıdır. Bu yapı, sporcunun sabır, özdenetim ve dikkat gibi psikolojik ve ahlakî özelliklerinin gelişmesine olanak tanımaktadır. Kihon çalışmaları sırasında sporcunun kurallara bağlılığı, verilen komutlara uyumu ve çalışma disiplinini sürdürmesi, karate sporunun ahlakî temelini oluşturan unsurlar arasında yer almaktadır.

Ayrıca kihon, sporcunun kendi bedenini kontrol edebilme ve sınırlarını tanıyabilme becerilerini geliştirmektedir. Bu durum, saldırgan davranışların kontrol altına alınmasını ve bilinçli hareket edilmesini desteklemekte; dolayısıyla sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin önlenmesinde dolaylı bir rol oynamaktadır.

2.3.2.2. Kata

Kata, belirli teknik dizilerin hayali rakiplere karşı uygulandığı, önceden belirlenmiş hareket serilerinden oluşmaktadır. Kata çalışmaları, sporcunun teknik bilgisini, denge ve koordinasyon becerilerini geliştirmesinin yanı sıra, zihinsel odaklanma ve konsantrasyon becerilerinin artırılmasını amaçlamaktadır (Funakoshi, 2001). Farklı stillerle uygulanabilmektedir: Shotokan, Wado-Ryu, Shito-Ryu ve Goju-Ryu. Bu stiller teknik farklılıklar içerse de özünde aynı temele dayanmaktadır (Okuş, 2012). Literatürde Shotokan stilinin özellikle erkek sporcularda baskın olarak tercih edildiği, uzun ve derin duruşlar gerektirdiği için daha fazla kas gücü talep ettiği belirtilmiştir (Augustovicova ve ark., 2018).

Kata, karatenin geleneksel ve felsefi yönünü en güçlü biçimde yansıtan alt disiplin olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmalarda estetik, kontrol, ritim ve teknik doğruluk ön planda tutulmakta; sporcunun hareketlerini bilinçli ve kontrollü biçimde sergilemesi beklenmektedir. Bu yönüyle kata, sporcunun öz disiplin ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmektedir.

Kata uygulamalarında doğrudan bir rakip bulunmamakla birlikte, sporcunun performansı hakemler tarafından değerlendirilmektedir. Bu durum, sporcunun âdil değerlendirme, kurallara bağlılık ve içsel motivasyon gibi ahlakî unsurlarla yüzleşmesini sağlamaktadır. Kata, sportmenlik davranışlarının dolaylı ancak güçlü biçimde pekiştirildiği bir çalışma alanı olarak değerlendirilmektedir.

2.3.2.3. Kumite

Kumite, karate sporunda iki sporcunun belirli kurallar çerçevesinde karşı karşıya geldiği mücadele alanı olup, rekabetin ve performans baskısının en yoğun yaşandığı alt disiplindir. Kumite, sporcunun teknik yeterliliğinin yanı sıra, karar verme hızı, stresle başa çıkma becerisi ve ahlakî tutumlarının da test edildiği bir ortam sunmaktadır (Soykan ve ark., 2006; Türkeri, 2007; Kavussanu, 2008).

Müسابakalar genellikle tatami adı verilen 8x8 metrelik alanda yapılır ve yaş kategorilerine göre süreleri değişir. Kumite müsabakalarının süreleri büyük erkekler ve büyük kadınlar için 3 dakika, 21 yaş altı erkekler ve kadınlar için 3 dakikadır. Ümitler,

Gençler ve Küçükler erkek ve kadın müsabakaları 2 dakikadır. Veteranlarda ise genellikle 2 dakika olarak uygulanmaktadır (TKF, 2024; WKF, 2019).

Kumite müsabakalarında sporcunun rakibe saygı göstermesi, kurallara uygun mücadele etmesi ve hakem kararlarını kabul etmesi, sportmenlik davranışlarının temel göstergeleri arasında yer almaktadır. Rekabetin yoğunluğu, zaman baskısı ve kazanma isteği, sporcuyu etik ikilemlerle karşı karşıya bırakabilmektedir. Bu bağlamda kumite, sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin en açık biçimde gözlemlenebildiği karate alt disiplini olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan kumite, doğru yönlendirildiğinde sportmenlik davranışlarının geliştirilmesi açısından da önemli bir eğitim ortamı sunmaktadır. Rakibe saygı, kontrol, ölçülülük ve kurallara bağlılık ilkelerinin içselleştirilmesi, kumite sürecinin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bu yönüyle kumite, sporcunun ahlakî karar alma süreçlerinin ve sportmenlik davranışlarının gelişimini doğrudan etkileyen bir bağlam oluşturmaktadır.

Tablo 2.1. Karatenin Çalışma Alanları ve Sportmenlik Boyutu

Çalışma Alanı	Amaç	Sportmenlik ve Ahlak Boyutu
Kihon	Temel teknik öğrenimi	Sabır, özveri, disiplin
Kata	Sıralı teknikler ve strateji	Konsantrasyon, fair-play, özdenetim
Kumite	Kontrollü saldırı ve savunma	Denge, kurallara uyum, rakibe zarar vermeme

Tablo; karate-do felsefesi (Funakoshi, 1975), yarışma ve uygulama alanları (WKF, 2023) ile sportmenlik ve spor etiği literatürü (Vallerand ve ark., 1997a; Shields ve Bredemeier, 2007) temel alınarak oluşturulmuştur.

2.3.3. Karate-Do'nun Zihinsel Prensipleri

Karate sporunun temel prensiplerinden biri, öz disiplin ve kendine hâkim olmaktır. Karate eğitimi alan öğrenciler, her durumda kendilerini kontrol etmeyi, disiplinlerini korumayı ve başkalarına saygı göstermeyi öğrenirler. Bu beceriler, yaşamın farklı alanlarında başarılı olabilmek için de kritik öneme sahiptir (Kanazawa, 1986).

Zor ve değişken durumlar karşısında sporcu, sakinliğini korumalı ve yapacağı hareketler hakkında rakibine hiçbir ipucu vermemelidir. Karate sporcusunun zihni, Japonca'da "Mizu-no Kokoro" olarak ifade edilen "Su Gibi Sakin Bir Zihin" hâlinde olmalıdır; böylece karşıdan gelen hareketlere bir ayna gibi hızlı ve doğru tepkiler verebilir. Bu beceriyi geliştirmek için en önemli araçlardan biri katadır. Özellikle, yeni başlayanlar için

tasarlanmış ve düşünmeden aksiyona hızlı cevap verme pratiği sağlayan “Ten-no Kata” çalışmaları, kendine hâkim olmayı öğrenmede kritik bir rol oynar (Kanazawa, 1986).

Beyin her zaman uyanık ve hazır olmalı, dikkatini kaybetmemelidir. Başarı ve üstünlük, çoğunlukla inisiyatifi elinde tutabilen sporcularla gelir (Dumlu, 2019). Etkili bir performans için, nereye ve ne zaman odaklanılacağı kritik öneme sahiptir. Yapılacak hareketle ilgili hem gerekli hem de gereksiz birçok bilgi bulunur. Sporcu, bu bilgileri doğru şekilde anlamlandırmalı, dikkatini doğru noktaya yönlendirerek maksimum verim ve etkinlik sağlamalıdır (Mann ve ark., 2007).

Mevcut bilgi ile çevresel verilerin entegrasyonu, bu bilgilerin analiz edilmesi ve uygun yanıt seçeneklerinin üretilmesi gerekir. Son aşamada, sporcu en uygun yanıtı seçip uygulayarak etkili bir sonuç elde eder (Yıldız ve Çiğirdik, 2018).

Tablo 2.2. Karatenin Üç Boyutu

Boyut	Temel İçerik	Karateye Özgü Unsurlar	Sportmenlik ve Etik ile İlişkisi
Fiziksel / Teknik Boyut	Kuvvet, sürat, denge, koordinasyon, teknik beceri	Kata, kumite, kihon, doğru duruş ve vuruş teknikleri	Kurallara uygun mücadele, güvenli spor yapma, rakibe fiziksel zarar vermektan kaçınma
Zihinsel/ Psikolojik Boyut	Dikkat, konsantrasyon, öz kontrol, stres yönetimi	Zanshin (sürekli farkındalık), odaklanma, duygu düzenleme	Öfke kontrolü, âdil karar verme, kayıp ve galibiyeti olgunlukla karşılama
Ahlakî / Etik Boyut	Değerler, ahlakî yargı, sorumluluk bilinci	Dojo kun (Dojo yemini), saygı, tevazu, kendini aşma	Fair play, dürüstlük, sportmen davranış, sporda ahlaktan uzaklaşmanın önlenmesi
Bütüncül Sonuç	Bedensel-zihinsel-ahlakî uyum	Karate-do anlayışı	Örnek sporcu profili ve sürdürülebilir sportmenlik

Karate sporu, yalnızca fiziksel ve teknik becerilerin geliştirilmesini değil; aynı zamanda zihinsel disiplin ve ahlakî değerlerin içselleştirilmesini amaçlayan bütüncül bir yapı sunmaktadır. Bu üç boyut arasındaki etkileşim, sportmenlik davranışlarının gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır. Tablo, karate-do felsefesi (Funakoshi, 1975), spor psikolojisi (Weinberg ve Gould, 2019) ve ahlaktan uzaklaşma kuramı (Bandura, 1999) temel alınarak oluşturulmuştur.

2.3.4. Karate-Do'nun Bireysel, Sosyal ve Bilişsel Katkıları

Karate, çocuk ve gençler için öfke kontrolü, disiplin, sosyalleşme ve üretkenlik becerilerini geliştiren bir eğitim aracıdır (Okuş, 1996). Çocuklar, dojo kurallarına uyarak, rakiplerine ve hocalarına saygı göstererek etik davranışları erken yaşta içselleştirirler.

Yetişkin ve yaşlı bireyler için karate, fiziksel sağlık, esneklik ve kardiyovasküler dayanıklılığı artırmanın yanında, bilişsel gelişimi de destekler. Yapılan çalışmalara göre, 40 yaş üzeri bireylerde düzenli karate eğitimi, dikkat ve bilişsel performans üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır. Bu sonuç, karate eğitiminin yaşam boyu sürebilecek bir spor olarak hem bedensel hem de zihinsel dengeyi geliştirdiğini göstermektedir.

Tablo 2.3. Yaş Gruplarına Göre Karate Sporunun Bireylere Katkıları

Yaş Grubu	Fiziksel Katkıları	Zihinsel/Bilişsel Katkıları	Sosyal/Ahlakî Katkıları
Çocuk/Genç	Koordinasyon, kuvvet, esneklik	Dikkat, konsantrasyon	Disiplin, saygı, öfke kontrolü
Yetişkin	Kardiyovasküler sağlık, esneklik	Bilişsel hız, dikkat	Kurallara bağlılık, fair-play
Yaşlı	Kas dayanıklılığı, esneklik	Zihinsel uyanıklık, hafıza	Sosyal katılım, etik davranışlar

Çocuk ve gençlerde daha çok motor beceriler, dikkat ve disiplin gelişimi ön plana çıkarken; yetişkinlerde fiziksel sağlığın korunması, bilişsel performans ve fair-play anlayışı öne çıkmaktadır. Yaşlı bireylerde ise kas dayanıklılığı, zihinsel uyanıklık ve sosyal katılımın desteklendiği görülmektedir. Bu bulgular, sporun yaşam boyu fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişime çok yönlü katkı sağladığını ortaya koyan literatürle paralellik göstermektedir (Weinberg & Gould, 2019; Eime ve ark., 2013; Vertonghen & Theeboom, 2010).

2.4. Ahlak

Ahlak, bireyin doğru ve yanlış davranışları ayırt etmesini sağlayan; toplumsal değerler, normlar ve kültürel kabuller doğrultusunda şekillenen bir davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Ahlak kavramı, bireyin yalnızca başkalarıyla olan ilişkilerini değil, aynı zamanda kendisine ve içinde bulunduğu topluma karşı sorumluluklarını da kapsamaktadır. Bu yönüyle ahlak, bireysel davranışların toplumsal düzenle uyumlu hâle gelmesini sağlayan temel bir düzenleyici unsur olarak değerlendirilmektedir (Güngör, 2010; Kuçuradi, 2013).

Ahlakî davranışların oluşumunda bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre, aldığı eğitim, kültürel yapı ve sahip olduğu değer sistemi belirleyici rol oynamaktadır. Türk toplum yapısında ahlak, büyük ölçüde aile, okul ve sosyal kurumlar aracılığıyla bireye kazandırılmakta; bu süreçte geleneksel ve toplumsal normlar etkili olmaktadır (Aydın, 2015). Bu durum, ahlakın doğuştan gelen bir özellikten ziyade öğrenilen ve geliştirilebilen bir yapı olduğunu göstermektedir.

Kohlberg'in ahlakî gelişim kuramı, bireylerin ahlakî karar alma süreçlerinin belirli gelişim evreleri doğrultusunda ilerlediğini ortaya koymaktadır. Bu kurama göre birey, çevresel etkileşimler ve yaşantılar yoluyla ahlakî muhakeme düzeyini geliştirmektedir (Kohlberg, 1984). Türkiye'de yapılan çalışmalar da ahlakî gelişimin eğitim düzeyi, sosyal çevre ve spor gibi yapılandırılmış etkinliklerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2014).

Spor ortamları, bireylerin ahlakî tutum ve davranışlarının sınındığı ve gözlemlenebilir hâle geldiği önemli sosyal alanlar arasında yer almaktadır. Rekabet, kazanma isteği ve performans baskısı gibi unsurlar, spor ortamlarında ahlakî karar alma süreçlerini daha belirgin hâle getirmektedir (Sunay, 2017; Şahin, 2014). Bu nedenle ahlak, spor bağlamında yalnızca soyut bir kavram değil; davranışlar üzerinden somut olarak değerlendirilebilen bir olgu niteliği taşımaktadır.

2.4.1. Sporda Ahlak (Spor Ahlakı)

Sporda ahlak, sportif etkinlikler sırasında sporcuların, antrenörlerin ve diğer paydaşların sergiledikleri davranışların ahlakî ilke ve değerler çerçevesinde değerlendirilmesini ifade etmektedir. Spor ahlakı; adil rekabet, kurallara bağlılık, dürüstlük, rakibe saygı, sorumluluk ve öz denetim gibi temel değerleri kapsamaktadır (Lumpkin, Stoll ve Beller, 2003; Yetim, 2011b).

Türk spor literatüründe spor ahlakı, sportmenlik ve fair play kavramlarıyla birlikte ele alınmaktadır. Yetim (2011a), spor ahlakını sporun eğitsel yönünün temel unsurlarından biri olarak değerlendirmekte ve sporun bireye yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda ahlakî kazanımlar da sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde Erdemli (2008), sporun ahlakî boyutunun ihmal edilmesinin, sportif değerlerin zayıflamasına yol açacağını belirtmektedir.

Spor ahlakı kavramı, sportmenlik davranışları ile doğrudan ilişkilidir. Shields ve Bredemeier (2009), sportmenliği yalnızca kurallara uyum olarak değil; rakibe, hakeme ve oyunun ruhuna saygıyı içeren ahlakî bir duruş olarak tanımlamaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmalar da spor ahlakı düzeyi yüksek bireylerin sportmenlik davranışlarını daha sık sergilediklerini ortaya koymaktadır (Karakaya ve İmamoğlu, 2018; Yıldız, 2016).

Literatürde spor ahlakı, bireyin içsel değer sistemiyle yakından ilişkili bir kavram olarak ele alınmaktadır. Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007), sporcuların ahlakî tutumlarının sosyal öğrenme yoluyla geliştiğini belirtirken; Türk sporcular üzerinde yapılan çalışmalar, antrenör tutumlarının ve spor ortamının ahlakî davranışlar üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir (Şahin ve Koruç, 2019).

Bireysel spor dallarında spor ahlakı, sporcunun davranışlarının doğrudan kendisiyle ilişkilendirilmesi nedeniyle daha görünür hâle gelmektedir. Bu durum, bireysel sporların spor ahlakı ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi açısından önemli bir araştırma alanı sunmasını sağlamaktadır.

Tablo 2.4. Spor ve Ahlak Kavramlarının Karate ile İlişkisi

Kavram	Tanım	Karate ile İlişkisi
Sportmenlik	Adil oyun, rakibe saygı, kurallara bağlılık	Müsabakalarda kontrollü teknik uygulama ve fair-play
Ahlak	Doğru davranış ve değerler	Dojo ritüelleri ve selamlaşma
Disiplin	Kural ve düzenli çalışma alışkanlığı	Kihon, kata ve kumite çalışmaları

Sportmenlik, müsabakalarda fair-play ve kontrollü teknik uygulamalarla; ahlak, dojo kültürü ve selamlaşma gibi ritüellerle; disiplin ise düzenli antrenman süreçleriyle kendini göstermektedir. Bu durum, karate sporunun yalnızca fiziksel gelişimi değil, aynı zamanda bireylerin ahlakî değerler ve sosyal davranışlar açısından gelişimini de desteklediğini ortaya koymaktadır. Nitekim dövüş sporlarının bireylerde özdenetim, saygı ve etik davranışları geliştirdiği literatürde de vurgulanmaktadır (Vertonghen & Theeboom, 2010; Lakes & Hoyt, 2004).

2.4.2. Sporda Ahlakтан Uzaklaşma

Sporda ahlaktan uzaklaşma kavramı, sportif faaliyetler sırasında sporcuların kazanma isteğini ahlakî ilke ve değerlerin önüne koymaları sonucunda ortaya çıkan bilişsel ve davranışsal süreçleri meşrulaştırmaları olarak ifade edilmektedir. Bu kavram, Bandura’nın (1991) ahlakî çözülme (moral disengagement) kuramı temel alınarak spor

alanına uyarlanmış ve sporcuların etik dışı davranışlarını nasıl meşrulaştırdıklarını açıklamak amacıyla kullanılmıştır. Literatürde sporda ahlaktan uzaklaşma, sportmenlik dışı davranışların, kural ihlallerinin ve etik sorunların önemli bir belirleyicisi olarak ele alınmaktadır (Kavussanu, 2008).

Bandura (1991), ahlakî düşünce ve davranışları sosyal bilişsel kuram çerçevesinde ele alarak, spor ortamındaki ideal ahlakî davranışları tanımlamakta ve bu davranışların belirlenmesinde, eylemlerin sonuçlarını da dikkate alarak farklı faktörleri göz önünde bulundurmaktadır. Ayrıca, ahlakî davranışların düzenlendiği bir süreç tanımlamaktadır. Bandura'ya (1991) göre, bireyler eylemlerinin sonuçlarına göre suçluluk veya gurur gibi duygular hissetmektedirler. Olumlu sonuçlar doğuran davranışlar motivasyonu artırırken, olumsuz sonuçlar doğuran davranışlar motivasyonu düşürmektedir. Bu duyguların ahlakî eylemleri şekillendirme potansiyeli olsa da bazı bireyler hala ahlaka aykırı davranışlarını sürdürmektedirler. "Ahlaktan sapma mekanizmaları" olarak bilinen sekiz psikososyal strateji, bireylerin bu tür davranışları gerçekleştirirken olumsuz sonuçlardan kaçınmalarına yardımcı olur ve bu durum, gelecekteki olumsuz eylemler üzerinde bir baskı yaratmaktan kaçınmalarını sağlar.

Ahlaktan uzaklaşmanın 8 mekanizması (davranış kalıbı) şöyle özetlenebilir:

Ahlaksızlığı Meşrulaştırma (Ahlakî Gerekçe):

Bireyler çoğu zaman, davranışlarının yanlış olduğunu açıkça kabul etmeden olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Ahlakî gerekçelendirme, hatalı ya da suç sayılabilecek davranışların, algı düzeyinde olumlu ve kabul edilebilir davranışlar gibi yeniden anlamlandırılması sürecidir. Bu süreçte, sosyal ya da ahlakî bir hedefe ulaşma amacıyla yapılan yanlış davranışlar, önemli ve gerekliliği gibi gösterilerek meşrulaştırılmaktadır (Bandura, 1999). Sporda da benzer şekilde, takımın yararını gözetme düşüncesiyle hakeme yanlış bilgi vermek ya da topun kendisinden çıktığını bildiği hâlde aksi yönde ifade etmek gibi davranışlar, sporcular tarafından takım çıkarına hizmet ettiği gerekçesiyle kabul edilebilir olarak değerlendirilebilmektedir.

Örtmeceli Sınıflandırma:

Örtmeceli sınıflandırma, yanlış ya da kural dışı davranışların daha az zararlıymış gibi sunulması amacıyla kullanılan bir ahlakî uzaklaşma biçimidir (Bandura, 1999).

Sporcular, zaman zaman kurallara uymadıklarını kabul etmek yerine, yalnızca kuralları esnettiklerini ifade ederek bu davranışlarını meşrulaştırabilmektedirler (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Avantajlı Karşılaştırma:

Avantajlı karşılaştırma, olumsuz ya da suç içeren davranışların, daha ağır ve ciddi davranışlarla kıyaslanarak önemsiz gösterilmesi sürecini ifade etmektedir (Bandura, 1999). Spor ortamında sporcular, kaba söz kullanmayı fiziksel şiddet içeren davranışlarla karşılaştırarak bu tür sözlü davranışların daha hafif ve tolere edilebilir olduğu algısını yaratabilmektedirler (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Sorumluluğun Yer Değiştirmesi:

Bu mekanizmada bireyler, gerçekleştirdikleri olumsuz davranışların kendi tercihleri sonucu değil, başkalarının yönlendirmesi ya da çevresel baskılar nedeniyle ortaya çıktığını ileri sürmektedirler. Böylece davranışın sorumluluğunu üstlenmekten kaçınılmaktadırlar (Bandura, 1999). Sporda, sporcuların sergiledikleri olumsuz davranışların sorumluluğunu antrenörlerine atfetmeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Sorumluluğun Dağılması:

Sorumluluğun dağılması, bireylerin grup içinde hareket ettiklerinde kişisel sorumluluk duygularının azalmasıyla ortaya çıkmaktadır. İş bölümüne dayalı grup çalışmalarında, bireyler tek başına değerlendirildiğinde zararsız görünen görevleri yerine getirirse de bu görevlerin toplamı olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Grup kararıyla hareket edilen durumlarda ise, sorumluluk tüm gruba yayıldığı için bireyler kendilerini kişisel olarak sorumlu hissetmemektedirler (Bandura, 1999). Zimbardo'ya (1995) göre, grup tarafından gerçekleştirilen zararlı davranışlar çoğu zaman bireysel sorumluluğun başkalarına atfedilmesiyle azalmakta ya da göz ardı edilmektedir. Takım sporlarında, olumsuz bir davranışın takım kararıyla alındığı düşüncesi, her bir sporcunun bireysel sorumluluk algısını zayıflatabilmektedir (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Sonuçların Saptırılması:

Sonuçların saptırılması, etik açıdan yanlış olan bir davranışın yol açtığı olumsuz sonuçların küçümsemesi ya da görmezden gelinmesini kapsamaktadır. Bireyler, kişisel çıkarları ya da sosyal baskılar nedeniyle başkalarına zarar veren davranışlarını sürdürdüklerinde, bu davranışların sonuçlarıyla yüzleşmekten kaçınabilmektedirler (Bandura, 1999). Sporda sporcuların neden oldukları ciddi sakatlıkları inkâr etmeleri ya da bu durumun sorumluluğunu kabul etmemeleri bu mekanizmaya örnek olarak verilebilir (Boardley ve Kavussanu, 2011).

İnsanî Özelliklerden Uzaklaşma:

İnsanî özelliklerden uzaklaşma, rakibin algısal olarak insanlıktan çıkarılması ve ona hayvanî ya da aşağılayıcı nitelikler yüklenmesi sürecidir. Bu durumda bireyler, mağdur ettikleri kişiyle aralarındaki benzerlikleri azalttıkça, ona zarar vermeyi daha kolay kabul edilebilir hâle getirmektedirler (Bandura, 1999). Sporcuların rakiplerini hayvanlara benzetmeleri ya da onları insanî özelliklerden yoksun olarak tanımlamaları bu duruma örnek oluşturmaktadır (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Suçta Dayanak Oluşturma:

Suçta dayanak oluşturma, bireylerin kendilerini mağdur ya da mâsum bir taraf olarak görmeleri ve karşı tarafın kışkırtıcı davranışları nedeniyle olumsuz bir eyleme zorlandıklarını düşünmeleriyle ortaya çıkmaktadır. Bu durumda saldırgan davranış, yapılan provokasyona karşı haklı bir tepki olarak algılanmakta ve meşrulaştırılmaktadır (Bandura, 1999). Spor ortamında bu durum, sporcuların rakiplerinin davranışlarını gerekçe göstererek karşılık vermeleri ve sorumluluğu karşı tarafa yüklemeleri şeklinde görülmektedir (Boardley ve Kavussanu, 2011).

Türkiye literatüründe sporda ahlaktan uzaklaşma, genellikle sportmenlik dışı davranışlar, etik ihlaller ve fair play karşıtı tutumlar bağlamında incelenmektedir. Öztürk (2020), sporcuların ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arttıkça sportmenlik davranışlarının anlamlı biçimde azaldığını belirtmektedir. Benzer şekilde Aydın ve arkadaşları (2018), rekabet düzeyi yükseldikçe sporcuların ahlakî çözümlerinin arttığını ortaya koymuştur.

Bandura'ya göre bireyler, ahlakî standartlarıyla çelişen davranışlarını meşrulaştırmak için sorumluluğu başkasına yükleme, davranışı küçümseme ya da verilen zararı

önemsizleştirme gibi bilişsel stratejiler kullanmaktadır. Spor ortamlarında bu durum; kuralları ihlal etme, rakibe zarar verme, hakemi aldatma veya sportmenlik dışı davranışları olağanlaştırma şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Kavussanu, 2008).

Türkiye’de yapılan çalışmalar, kazanma baskısı, başarı odaklı spor anlayışı ve ödül sistemi gibi unsurların sporda ahlaktan uzaklaşmayı artıran faktörler arasında yer aldığını göstermektedir (Yılmaz ve Güvendi, 2017). Özellikle bireysel sporlarda sporcunun performansının doğrudan kendisiyle ilişkilendirilmesi, ahlakî karar alma süreçlerini daha kritik hâle getirmektedir. Karate gibi bireysel mücadele sporlarında, performans baskısı ile ahlakî değerler arasındaki denge, sporcunun sportmenlik davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda sporda ahlaktan uzaklaşma, karate sporcularının sportmenlik davranışlarını etkileyen önemli bir değişken olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2.5. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Önlem İlişkisi

Ahlaktan Uzaklaşma Türü	Davranışsal Göstergeler	Ortaya Çıkma Nedenleri	Önleyici Yaklaşımlar	Sportmenliğe Katkısı
Ahlakî Gerekçeleştirme	Kural ihlalini meşrulaştırma, kazanmayı haklı görme	Aşırı kazanma baskısı, başarı odaklı kültür Grup baskısı, otoriteye körü körüne uyma	Etik eğitim programları, değer temelli antrenör yaklaşımı Bireysel sorumluluk vurgusu, etik farkındalık çalışmaları	Dürüstlük ve adil oyun bilincinin artması
Sorumluluğun Dağıtılması	Hatalı davranışı takım/koç/yönetime yükleme	Empati eksikliği, rekabetin aşırı sertleşmesi	Empati temelli eğitimler, sporcu-rakip etkileşimi	Öz denetim ve ahlakî sorumluluk gelişimi
Sonuçların Küçümsenmesi	Rakibe zarar vermeyi önemsiz görme	Yoğun rekabet, öfke kontrol eksikliği	Psikolojik beceri antrenmanları, duygu düzenleme	Rakibe saygı ve sportmen davranış artışı
İnsandışılaştırma	Rakibi “düşman” olarak görme	Düşük ahlakî olgunluk, adalet algısı bozukluğu	Fair play odaklı değer eğitimi	Saldırganlığın azalması
Suçun Mağdura Yüklenmesi	Rakibi provoke edici olarak suçlama	Sosyal öğrenme, rol model eksikliği	Etik dil kullanımı, örnek sporcu modelleri	Adil değerlendirme ve öz eleştiri
Dilsel Yumuşatma	Sert davranışları masum ifadelerle tanımlama	Zayıf etik iklim	Çok boyutlu etik müdahaleler	Ahlakî duyarlılığın artması
Genel Sonuç	Sportmenlik dışı davranışların artışı			Sporda ahlaktan uzaklaşmanın azalması

Bu tablo, sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarının hangi davranışlar üzerinden ortaya çıktığını ve bu sürecin sportmenlik temelli önleyici yaklaşımlar ile nasıl azaltılabileceğini sistematik biçimde ortaya koymaktadır. Tablo, Bandura'nın (1991, 1999, 2002) ahlaktan uzaklaşma kuramı ile spor etiği ve sportmenlik literatürü (Boardley ve Kavussanu, 2007; Kavussanu, 2019) temel alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 2.6. Karatenin Üç Boyutu ile Ahlaktan Uzaklaşma İlişki Modeli

Karate Boyutu	Zayıfladığında Ortaya Çıkan Risk	Ahlaktan Uzaklaşma Mekanizması	Güçlendirici Etki
Fiziksel/ Teknik	Kontrolsüz temas, sertlik	Sonuçların küçümsenmesi	Kurallı mücadele, güvenli spor
Zihinsel/ Psikolojik	Öfke, stres, odak kaybı	Ahlakî gerekçelendirme	Öz kontrol, duygu düzenleme
Ahlakî / Etik	Kazanma odaklılık	Sorumluluğun dağıtılması, mağduru suçlama	Fair play, dürüstlük
Bütüncül Yapı	Sportmenlik dışı davranış	Ahlaktan uzaklaşmanın artışı	Etik karate anlayışı

Karate sporunda fiziksel-teknik, zihinsel-psikolojik ve ahlakî-etik boyutların dengeli biçimde gelişmemesi, sporcuların ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarına yönelmesini kolaylaştırmaktadır. Buna karşılık, karate-do anlayışıyla desteklenen bütüncül gelişim, sportmenlik davranışlarını güçlendirerek ahlaktan uzaklaşmayı önleyici bir işlev görmektedir. Model, Bandura'nın ahlaktan uzaklaşma kuramını karateye özgü üç boyutlu yapı ile ilişkilendiren özgün bir sentez sunmaktadır.

Karate'nin üç boyutu, sporda ahlaktan uzaklaşmayı önleyici veya tetikleyici rol oynayabilir:

- Fiziksel/teknik boyut zayıfsa → kontrolsüz güç kullanımı → kural ihlali
- Zihinsel/psikolojik boyut zayıfsa → öfke, stres → ahlakî gerekçelendirme
- Ahlakî/etik boyut zayıfsa → kazanma uğruna her yol mubah → ahlaktan uzaklaşma

Güçlü olduğunda ise bu üç boyut ahlaktan uzaklaşmayı baskılar.

2.5. Sportmenlik

Sportmenlik, sporcu davranışlarının yalnızca kurallara uyumu değil; adil rekabet, rakibe saygı, dürüstlük, sorumluluk, empati ve oyunun ruhuna bağlılık gibi etik değerlerin sergilenmesiyle karakterize edilen davranışsal bir yapıdır. Bu kavram, fair play anlayışı kapsamında ele alınmakta ve sporun hem bireysel hem toplumsal işlevlerinin sürdürülmesinde merkezî bir rol oynamaktadır. Sportmenlik, sporun eğitsel yönünün somut göstergelerinden biri olarak görülür ve spor ortamında ahlakî davranışların en açık biçimde gözleendiği alanlardan biridir (Chantal ve ark., 2005; Yetim, 2011a).

Uluslararası literatürde sportmenlik araştırmaları, farklı sportmenlik modelleri ve ölçekleri üzerinden yürütölmektedir. Örneğin Vallerand ve arkadaşları (1997b) tarafından geliştirilen Sportmenlik Yönelimi Modeli, sporcuların kurallara saygı, rakibe saygı, oyunun ruhuna bağlılık ve sosyal normlara uyum gibi boyutlarını kapsamaktadır. Bu model çerçevesinde yapılan araştırmalar, yüksek sportmenlik davranışlarının psikolojik iyi oluş, özdenetim ve sosyal bağlılık ile pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Yerli alanda yapılan çalışmalar da sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemiştir. Örneğin üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada sportmenlik davranışlarının saygı düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir; bu durum, sportmenliğin yalnızca davranışsal bir özellik değil aynı zamanda sosyal değerler ve hazım süreçleriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de sporda sportmenlik konusuna odaklanan diğer araştırmalar, antrenörlerin meslekî etik davranışlarının sporcuların prososyal davranışları ve sportmenlik tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, sportmenlik davranışlarının yalnızca bireysel özelliklerle değil, çevresel etkileşimlerle de şekillendiğini göstermektedir (Sarı ve Sağ, 2025).

Sportmenlik davranışları, bireysel spor dallarında daha görünür hâle gelmektedir. Çünkü bu spor dallarında performans sorumluluğu doğrudan sporcuya aittir ve sportmenlik dışı davranışlar bireysel sonuçlara daha hızlı yansımaktadır. Karate gibi bireysel mücadele sporlarında, rakibe saygı gösterme, hakem kararlarını kabul etme ve oyunun ruhuna bağlı kalma gibi sportmenlik unsurları, sporcunun etik karar alma süreçleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda sportmenlik, sporcunun fiziksel performansının ötesinde ahlakî ve etik tutumlarının bir göstergesi olarak ele alınmalıdır.

Tablo 2.7. Karate ve Sportmenlik Etkileşim Modeli

Boyut	Temel Unsurlar	Sportmenlik ile İlişkisi
Karate İlkeleri	Saygı, disiplin, öz kontrol	Kurallara uyma, rakibe ve hakeme saygı, saldırganlıktan kaçınma
Teknik Gelişim	Kata, kumite, beceri, teknik yeterlik	Adil mücadele, kurallı rekabet, haksız avantajdan kaçınma
Sportmenlik Değerleri	Dürüstlük, fair play, yardımlaşma	Rakibi koruma, sonucu kabullenme, etik davranış sergileme
Rekabet ve Dostluk	Mücadele, kazanma isteği, sosyal etkileşim	Kazanırken tevazu, kaybederken olgunluk gösterme
Motivasyon ve Hedefler	Başarı yönelimi, öz gelişim, hedef belirleme	Sürece odaklanma, ahlakî değerlerden sapmama
Pozitif Davranışlar	Empati, sorumluluk, öz denetim	Saldırganlık ve kural ihlallerinin azalması
Kişisel Gelişim	Özgüven, sabır, liderlik, azim	Sporda ahlakî olgunluk ve örnek sporcu profili
Genel Çıktı	Saygı ve sportmenlik temelli karate anlayışı	Sporda ahlaktan uzaklaşmanın azalması

Bu model, karate sporunda benimsenen temel ilkeler (saygı, disiplin ve öz kontrol), teknik gelişim (kata ve kumite), motivasyon ve hedef yönelimi ile sportmenlik değerleri (dürüstlük, fair play ve yardımlaşma) arasındaki karşılıklı etkileşimi göstermektedir. Modelde, söz konusu bileşenlerin pozitif davranışlar ve kişisel gelişim üzerindeki etkisi vurgulanmakta; bu sürecin sonucunda sporda saygı ve sportmenlik temelli bir yaklaşımın ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Kısaca karate sporunun yalnızca fiziksel performansı değil; aynı zamanda sportmenlik, etik davranış ve ahlakî gelişimi de bütüncül bir yapı içinde desteklediğini göstermektedir. Tablo; karate-do felsefesi (Funakoshi, 1975), sportmenlik kuramı (Vallerand ve ark., 1997a) ve ahlaktan uzaklaşma yaklaşımı (Bandura, 1999; Boardley ve Kavussanu, 2007) temel alınarak oluşturulmuştur.

2.6. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ile Sportmenlik Arasındaki Kuramsal İlişki

Sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik kavramları, spor ortamındaki etik davranışları açıklamada birbirine karşıt yönelimli iki temel yapı olarak değerlendirilmektedir. Sportmenlik; dürüstlük, adil oyun anlayışı, rakibe saygı ve kurallara bağlılık gibi olumlu etik davranışları ifade ederken; sporda ahlaktan uzaklaşma, bireyin etik dışı davranışlarını bilişsel mekanizmalar aracılığıyla meşrulaştırmasını ifade etmektedir. Bu nedenle iki kavram arasında teorik olarak ters yönlü bir ilişkinin varlığı beklenmektedir.

Kuramsal olarak değerlendirildiğinde, sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarının aktifleşmesi sportmenlik davranışlarının zayıflamasına yol açmaktadır. Çünkü ahlaktan uzaklaşma sürecinde birey, davranışlarının etik sonuçlarını bilişsel olarak etkisiz hâle getirmekte ve öz eleştiri mekanizmasını askıya almaktadır (Bandura, 1999). Oysa sportmenlik, öz denetim, empati ve adalet algısının korunmasını gerektirmektedir (Shields ve Bredemeier, 2009). Bu bağlamda iki kavram, öz düzenleme süreçleri

üzerinden birbirine bağlanmaktadır: Öz denetimin güçlenmesi sportmenliği artırırken, öz denetimin bilişsel olarak devre dışı bırakılması ahlaktan uzaklaşmayı artırmaktadır.

Literatürde yapılan çalışmalar, sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyi yükseldikçe antisosyal davranışların arttığını ve prososyal davranışların azaldığını göstermektedir (Kavussanu ve Boardley, 2009; Kavussanu ve ark., 2009). Bu bulgular, ahlaktan uzaklaşma ile sportmenlik arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığını desteklemektedir. Özellikle rekabet baskısının yüksek olduğu spor ortamlarında, ahlakî çözülme mekanizmalarının daha kolay aktive olabildiği belirtilmektedir (Kavussanu, 2012).

Karate sporu bağlamında değerlendirildiğinde, disiplin, öz kontrol ve saygı temelli geleneksel yapı ile müsabaka ortamındaki kazanma baskısı arasında bir gerilim alanı oluşabilmektedir. Karate-do felsefesi, sporcunun hem teknik hem de ahlakî gelişimini hedeflemekte; ancak yüksek performans beklentisi ve rekabet stresi, bazı durumlarda sporcunun ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarına başvurmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu nedenle karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyinin artmasının sportmenlik davranışlarının azalmasıyla ilişkili olabileceği kuramsal olarak öngörülmektedir.

Sonuç olarak sosyal bilişsel kuram ve sportmenlik yönelimi modelleri birlikte değerlendirildiğinde, sporda ahlaktan uzaklaşma ile sportmenlik arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı kuramsal olarak temellendirilmektedir. Bu doğrultuda araştırmada sporda ahlaktan uzaklaşma bağımsız değişken, sportmenlik ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Model, bilişsel çözülme mekanizmalarının sportmenlik davranışlarını negatif yönde etkilediği varsayımına dayanmaktadır.

2.7. Sporda Etik

Etik, bireylerin davranışlarını doğru-yanlış, iyi-kötü gibi değer yargıları çerçevesinde değerlendiren, davranış normlarını sistematik olarak ele alan bir felsefî disiplindir. Spor bağlamında etik ise, spor ortamlarında sergilenen davranışların evrensel ahlakî ilkeler doğrultusunda değerlendirilmesini ifade eder. Bu kapsamda âdil rekabet, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk ve insan onuruna saygı gibi temel değerler ön plana çıkar. Etik ilkeler, sporun kurumsal yapısının meşruiyetini ve toplumsal güvenilirliğini korumada kritik rol oynamaktadır (Coşkun, 2025).

Spor etiği, sadece sporcular için değil; antrenörler, hakemler, yöneticiler ve seyirciler için de bağlayıcı bir ereve sunar. Etik dışı davranışlar (rneğin doping, hile, Őike, sportmenlik dışı tutumlar) sporun temel değerleriyle çeliŐmekte ve sporun toplumsal itibarını zedelemektedir. Etik ihlaller, sporda yalnızca rekabeti değeril, sporun eğitsel misyonunu ve toplumsal iŐlevini de sekteye uğratmaktadır (Hasırcı, 2022).

Modern sporun profesyonelleŐmesi, ekonomik çıkarların artması ve performans baskısı gibi faktörler, etik ikilemleri spor ortamlarında daha sık gündeme getirmektedir. Bu durum, yalnızca bireysel sporcuları değeril, takım yapısını, antrenör-ğrenci iliŐkelerini ve spor örgütlerini de etkilemektedir. Birçok çalışmada, etik dışı davranışların önlenmesinde özdenetim becerilerinin geliştirilmesi, antrenör ve spor yöneticilerinin etik eğitim programlarına dāhil edilmesi gibi yaklaşımlar önerilmektedir.

Sporda etik ile ahlaktan uzaklaşma (moral disengagement) kavramları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Ahlakī zlme eğilimi olan sporcuların etik ilkeleri göz ardı etme ve etik dışı davranışları normalleŐtirme eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, etik ilkelerin benimsenmesinin, ahlakī çözülme eğilimlerini azaltmada önemli bir koruyucu faktör olduğunu göstermektedir.

Karate gibi bireysel mücadele sporlarında sporda etik ilkeler özellikle önemlidir. Çünkü sporcunun aldığı her karar doğrudan müsabaka sonucunu ve rakibin fiziksel bütünlüğünü etkileyebilmektedir. Etik davranışlar; saygı, özdenetim, ölçülülük ve sportmenlik gibi değerlerle i ie geçmekte ve sporun felsefi temeliyle uyumlu bir biçimde sporcu deneyimini biçimlendirmektedir. Bu bağlamda sporda etik hem sportif performansın hem de sportmen davranışlarının sürdürülebilmesi açısından temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2.8. Sporda Fair Play

Fair play kavramı, sporun yalnızca kurallara uygun Şekilde oynanmasını değeril; aynı zamanda dürüstlük, saygı, eşitlik ve ahlakī sorumluluk gibi evrensel değerlerin benimsenmesini ifade etmektedir. Spor ortamında fair play; rakibe, hakeme, seyirciye ve oyunun kendisine saygı gösterilmesini temel alan bir anlayıŐ olarak değerlendirilmektedir (Lumpkin, Stoll, ve Beller, 2003). Bu yönüyle fair play, sportif baŐarının ötesinde,

sporcuların karakter gelişimini ve toplumsal değerlerle uyumunu destekleyen bir etik çerçeve sunmaktadır.

Fair play anlayışı, sportmenlik davranışlarıyla doğrudan ilişkilidir. Vallerand ve arkadaşları (1997b), sportmenliği kurallara uyma, rakibe saygı, sosyal sorumluluk ve spora bağlılık gibi çok boyutlu bir yapı olarak ele almakta; fair play'i bu yapının temel bileşenlerinden biri olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda fair play, kazanma ve kaybetme durumlarında sergilenen tutumları belirleyen, sporcu davranışlarını ahlakî açıdan yönlendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Sporda fair play'in önemi, rekabetin yoğunlaştığı ve kazanma baskısının arttığı durumlarda daha da belirgin hâle gelmektedir. Aşırı rekabet ortamı, sporcuların etik dışı davranışlara yönelmesine ve ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarının devreye girmesine zemin hazırlayabilmektedir (Bandura, 1999). Fair play anlayışının içselleştirilmediği spor ortamlarında, kural ihlalleri, saldırganlık ve rakibi küçük düşürücü davranışlar daha sık gözlenmektedir. Buna karşılık, fair play odaklı bir spor kültürü, bu tür davranışların önlenmesinde koruyucu bir rol üstlenmektedir (Kavussanu, 2019).

Türkiye'de yapılan çalışmalar da fair play'in sporda etik davranışların gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Şahin (2012), fair play kavramının sporcuların ahlakî tutumlarını şekillendirdiğini ve sportif ortamda saygı temelli bir iklim oluşturduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Pehlivan (2018), fair play'in sporcuların yalnızca sportif performanslarını değil, kişisel ve sosyal gelişimlerini de olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır.

Karate müsabakalarında fair play anlayışı, özellikle kumite karşılaşmalarında açık biçimde gözlemlenmektedir. Sporcuların, puan almak amacıyla kontrolsüz güç kullanmaktan kaçınmaları, rakibin sakatlanmasını önleyici davranışlar sergilemeleri ve hakem kararlarına saygı göstermeleri fair playin somut yansımalarıdır. Benzer şekilde kata uygulamalarında, rakibe karşı doğrudan bir temas olmamasına rağmen, kurallara uygunluk, dürüstlük ve estetik bütünlüğün korunması fair play anlayışının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Müsabaka öncesi ve sonrası selamlaşma (rei), rakibe ve hakeme saygının sembolik bir ifadesi olarak karateye özgü fair play davranışları arasında yer almaktadır.

Türkiye’de karate sporcuları üzerinde yapılan çalışmalar da fair play’in etik davranışların gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Şahin (2012), dövüş sporlarında fair play bilincinin, saldırgan davranışların kontrol altına alınmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Pehlivan (2018) ise karate gibi bireysel mücadele sporlarında fair play’in, sporcunun öz denetim ve ahlakî sorumluluk düzeyini güçlendirdiğini vurgulamaktadır.

3. MATERYAL ve METOT

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin istatistiksel açıdan analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının sportmenlik davranışlarına etkisi incelenirken, daha çok belirli bir konu veya toplum hakkında mevcut durumu anlamak için kullanılan nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama araştırma modeli tercih edilmiştir. Tarama modelleri, daha derinlemesine bir araştırmaya başlamadan önce konuyla ilgili genel bir görüş elde etmek için; fazlaca unsurdan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tamamı veya içinden bir grup üzerinde yapılan araştırmalarda kullanılmaktadır (Karasar, 2015).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye Karate Federasyonu'na bağlı aktif kata-kumite sporcuları; örneklemini ise tabakalı (katmanlı) rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiş Ümitler (14-15 Yaş), Gençler (16-17 Yaş), U21 (18-19-20 Yaş), Büyükler ve Veteranlar kategorilerinde yer alan 125'i kadın, 145'i erkek olmak üzere toplam 270 aktif kata-kumite sporcusu oluşturmaktadır.

Tabakalı örnekleme, araştırma evrenindeki alt grupların belirlenmesi ve bunların evrende var oldukları oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemi kullanmanın önemli bir sebebi, örneklemin standart hatasını azaltmada sahip olduğu avantaj ve araştırmanın daha ekonomik koşullarda ve kısa zamanda yapılmasını sağlamasıdır. Tabakalı yöntemle belirlenen örnekleme, evrenin homojenliğine bağlı olarak elaman sayısı azalır (Özen ve Gül, 2007).

Katılımcılar, araştırmanın amacı, ölçümleri ve verilerin gizliliği konusunda yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmiş, reşit olmayan sporcuların veli izin belgeleri ile etik kurul bilimsel çalışma izni alınmıştır.

Tablo 3.1. Sporcuların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	145	53,7
	Kadın	125	46,3
Yaş	14-15	125	46,3
	16-17	56	20,74
	18-19	24	8,89
	20	8	2,96
	21 ve Üstü	57	21,11
	Toplam	100	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplamak için tarama yönteminde kullanılan anket tekniğinden istifade edilmiştir (Nachmias and Nachmias, 1996). Verilerin toplanmasında, araştırmacı ve uzman görüşleri ile geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen, Gürpınar (2015) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan “Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği” ve Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen, Balçıkanlı (2010a) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” kullanılmıştır. Anketler uygulanmadan önce gönüllü katılımcılara bilgi verilmiş ve geçerli veriler değerlendirilmek üzere analiz programına aktarılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı ve uzman görüşleri ile geliştirilen kişisel bilgiler formunda; araştırmada incelenmesi gereken bağımsız değişkenlerle ilgili maddeler bulunmaktadır. Bağımsız değişkenler; cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, sporculuk yaşı, karate branşı, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, lisans durumu, aile gelir düzeyi ve millîlik durumunu ifade etmektedir.

3.3.2. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen ve Gürpınar (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan "Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği", sporcuların ahlakî değerlerden uzaklaşma eğilimlerini belirlemek için tasarlanmıştır. Ölçek, sekiz maddeli ve tek faktörlü, yedili Likert tipinde puanlanan bir yapıdadır. Hiç Katılmıyorum (1) ile Tamamen Katılıyorum (7) arasında derecelendirilir. Sporda ahlaktan uzaklaşma tutumlarını ölçmeye yönelik maddelerin hepsi olumsuz anlam içerirken, ters puanlanmış madde bulunmamaktadır. Yüksek puanlar, sporcuların ahlaktan daha çok uzaklaştığını gösterir. Araştırmada, ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,78 olarak bulunmuştur. Bu veriler ışığında ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmüş ve güvenilirliğin sağlandığı kabul edilmiştir (0,60-0,79 arası oldukça güvenilir) (Gürpınar (2015)).

3.3.3. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Vallerand, Briere, Blanchard ve Provencher (1997) tarafında geliştirilen, Balçıkanlı (2010a) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği", 25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan beşli likert tipi ölçektir. Ölçeğin alt boyutları; Sosyal Normlara Uyum, Kurallara ve Yönetime Saygı, Sporda Sorumluluklara Bağlılık, Rakibe Saygı ve Negatif yaklaşımlar şeklindedir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması farklı futbol kulüplerinde oynayan 110 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma esnasında ölçekteki 5 alt boyut ve 25 maddeye ait faktör analizinde "Negatif Yaklaşımlar" boyutundaki 5 maddenin (5, 10, 15, 20, 25) çalışmadığı görülerek "Negatif Yaklaşımlar" çıkarılmış, ölçek 20 madde ile 4 alt boyuttan oluşmuştur. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ölçeğinin güvenilirliğini ölçmede Cronbach's Alpha kullanılmıştır. Sosyal Normlara Uyum alt boyutu için Cronbach's Alpha katsayısı 0,86, Kurallara ve Yönetime Saygı alt boyutu için Cronbach's Alpha katsayısı 0,83, Sporda Sorumluluklara Bağlılık alt boyutu için Cronbach's Alpha katsayısı 0,91, Rakibe Saygı alt boyutu için Cronbach's Alpha katsayısı 0,82 ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Toplam Puan alt boyutu için Cronbach's Alpha katsayısı 0,90 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere ışığında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir (0,80-1,00 arasında yüksek güvenilir).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2024 ve 2025 sezonlarında toplanmıştır. Verilerin bir kısmı kağıt-kalem testi, bu testle katılımcılara ulaşmanın zor olduğu durumlarda ise online Google Forms ile araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında IBM SPSS STATISTIC 27 paket program kullanılmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalamalar ve standart sapmalar verilerek özetlenmiştir. Verilerin normallik sınaması One-Sample Kolmogorov Smirnov testi ile Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri ile test edilmiştir. Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görülmüş olup verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Fidell ve ark., 2013). Normallik sınamasına bağlı olarak SAUTP alt boyutunun SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP alt boyutları üzerindeki etkisinin belirlenmesinde Lineer Regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP alt boyutlarının karate branşları ve cinsiyete göre karşılaştırılmasında Bağımsız Gruplarda t-Testi kullanılmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler 0,95 güven aralığında test edilmiştir.

Tablo 3.2. Normallik Analizi

Ölçekler	Alt Boyutlar	Basıklık	Çarpıklık
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	-	-0.547	0.312
	Sosyal Normlara Uyum	1,485	-1,238
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Kurallara ve Yönetime Saygı	,872	-,950
	Sporda Sorum. Bağlılık	,797	-1,090
	Rakibe Saygı	,946	-1,054

($p > 0.05$)

4. BULGULAR

Karate sporu yapan bireylerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışlarına etkisinin incelendiği araştırmanın bu bölümünde, elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları tablolar hâlinde verilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma
Yaş (yıl)	18,44	7,21
Spor Deneyimi (yıl)	7,29	6,45
SAUTP (skor)	23,31	8,25
SNU (skor)	20,90	4,19
KYS (skor)	20,63	3,85
SSB (skor)	22,44	3,38
RS (skor)	17,90	5,32
ÇBSYTP (skor)	81,87	12,98

Tablo 4.1 incelendiğinde araştırmada yer alan katılımcılara ilişkin: yaşları ortalaması 18,44±7,21 yıl, spor deneyimi ortalaması 7,29±6,45 yıl, SAUTP değerleri ortalaması 23,31±8,25 skor, SNU değerleri ortalaması 20,90±4,19 skor, KYS değerleri ortalaması 20,63±3,85 skor, SSB değerleri ortalaması 22,44±3,38 skor, RS değerleri ortalaması 17,90±5,32 skor ve ÇBSYTP değerleri ortalaması 81,87±12,98 skor olarak bulunmuştur.

Tablo 4.2. Katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, karate branşı, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	145	53,7
	Kadın	125	46,3
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	58	21,5
	Lise	148	54,8
	Önlisans	14	5,2
Karate Branşı	Lisans	50	18,5
	Kata	96	35,6
Okul Sporları Lisanslılık Durumu	Kumite	174	64,4
	Evet	192	71,1
Millilik Durumu	Hayır	78	28,9
	Evet	49	18,1
Ailenin Aylık Geliri	Hayır	221	81,9
	Düşük	17	6,3
	Orta	217	80,4
	Yüksek	36	13,3

Tablo 4.2. incelendiğinde, araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Erkekler 145 kişi olup %53,7 oranında, kadınlar 125 kişi olup %46,3 oranındadır. Eğitim düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Ortaokul 58 kişi olup %21,5 oranında, lise 148 kişi olup %54,8 oranında, ön lisans 14 kişi olup %5,2 oranında ve lisans 50 kişi olup %18,5 oranındadır. Karate branşına ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Kata branşında olanlar 96 kişi olup %35,6 oranında, Kumite branşında olanlar 174 kişi olup %64,4 oranındadır. Lisans durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Lisanslı olanlar 192 kişi olup %71,1 oranında, lisanslı olmayanlar 78 kişi olup %28,9 oranındadır. Millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Millî sporcu olanlar 49 kişi olup %18,1 oranında, millî sporcu olmayanlar 221 kişi olup %81,9 oranındadır. Ailenin aylık gelir düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Düşük gelire sahip olanlar 17 kişi olup %6,3 oranında, orta düzeyde gelire sahip olanlar 217 kişi olup %80,4 oranında, yüksek düzeyde gelire sahip olanlar 36 kişi olup %13,3 oranındadır.

Tablo 4.3. Katılımcıların SAUTP değerlerinin SNU alt boyutu üzerine etkisi.

Bağımlı Değişken: SNU	B	St. Hata	β	t	p	R ²	F	p (Anova)
Sabit (Constant)	24,261	0,736	—	32,975	< .001			
SAUTP	-0,144	0,030	-0,284	-4,851	< .001	0,081	23,532	< .001

Tablo 4.3 incelendiğinde, yapılan basit doğrusal regresyon analizine göre, modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(1, 268) = 23,532, p < .001$). SAUTP değişkeni, SNU üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = -0,144, \beta = -0,284, t = -4,851, p < .001$). Bu sonuç, SAUTP artması durumunda bireylerin SNU düzeyinde azalma yaşanabileceğini göstermektedir. Modelin açıkladığı varyans oranı %8,1 ($R^2 = .081$) olarak belirlenmiş olup, değişkenin anlamlı etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.4. Katılımcıların SAUTP değerlerinin KYS alt boyutu üzerine etkisi.

Bağımlı Değişken: KYS	B	St. Hata	β	t	p	R ²	F	p (Anova)
Sabit (Constant)	24,437	0,660	—	37,039	< .001			
SAUTP	-0,163	0,027	-0,350	-6,115	< .001	0,122	37,392	< .001

Tablo 4.4 incelendiğinde, yapılan basit doğrusal regresyon analizine göre, modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(1, 268) = 37,392, p < .001$). SAUTP değişkeni, KYS üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = -0,163, \beta = -0,350, t = -6,115, p < .001$). Bu bulgu, bireylerin SAUTP arttıkça KYS'nin azaldığını göstermektedir. Modelin açıkladığı varyans oranı %12,2 ($R^2 = .122$) olarak belirlenmiş olup, değişkenin anlamlı etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.5. Katılımcıların SAUTP değerlerinin SSB alt boyutu üzerine etkisi.

Bağımlı Değişken: SSB	B	St. Hata	β	t	p	R ²	F	p (Anova)
Sabit (Constant)	25,354	0,589	—	43,066	< .001			
SAUTP	-0,125	0,024	-0,306	-5,256	< .001	0,093	27,625	< .001

Tablo 4.5 incelendiğinde, yapılan basit doğrusal regresyon analizine göre, modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(1, 268) = 27,625, p < .001$). SAUTP değişkeni, SSB üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = -0,125, \beta = -0,306, t = -5,256, p < .001$). Bu bulgu, bireylerin SAUTP arttıkça SSB'nin azaldığını göstermektedir. Modelin açıkladığı varyans oranı %9,3 ($R^2 = .093$) olarak belirlenmiş olup, değişkenin anlamlı etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.6. Katılımcıların SAUTP değerlerinin RS alt boyutu üzerine etkisi.

Bağımlı Değişken: RS	B	St. Hata	β	t	p	R ²	F	p (Anova)
Sabit (Constant)	21,927	0,938	—	23,381	< .001			
SAUTP	-0,173	0,038	-0,268	-4,555	< .001	0,072	20,748	< .001

Tablo 4.6 incelendiğinde, yapılan basit doğrusal regresyon analizine göre, modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(1, 268) = 20,748, p < .001$). SAUTP değişkeni, RS üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = -0,173, \beta = -0,268, t = -4,555, p < .001$). Bu bulgu, bireylerin SAUTP arttıkça RS'nin azaldığını göstermektedir. Modelin açıkladığı varyans oranı %7,2 ($R^2 = .072$) olarak belirlenmiş olup, değişkenin anlamlı etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.7. Katılımcıların SAUTP değerlerinin ÇBSYTP boyutu üzerine etkisi.

Bağımlı Değişken: ÇBSYTP	B	St. Hata	β	t	p	R ²	F	p (Anova)
Sabit (Constant)	95,980	2,191	—	43,802	< .001			
SAUTP	-0,606	0,089	-0,385	-6,832	< .001	0,148	46,672	< .001

Tablo 4.7 incelendiğinde, yapılan basit doğrusal regresyon analizine göre, modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(1, 268) = 46,672, p < .001$). SAUTP değişkeni, ÇBSYTP üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($B = -0,606, \beta = -0,385, t = -6,832, p < .001$). Bu bulgu, bireylerin SAUTP arttıkça ÇBSYTP'nin azaldığını göstermektedir. Modelin açıkladığı varyans oranı %14,8 ($R^2 = .148$) olarak belirlenmiş olup, değişkenin anlamlı etkisini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.8. Katılımcıların cinsiyete göre yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.

Değişkenler	Erkek (n=145)		Kadın (n=125)	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma
Yaş (yıl)	19,36	8,50	17,38	5,16
Spor Deneyimi (yıl)	8,12	7,20	6,33	5,32
SAUTP (skor)	22,94	8,25	23,74	8,26
SNU (skor)	20,45	4,39	21,42	3,90
KYS (skor)	20,17	3,93	21,18	3,69
SSB (skor)	22,39	3,55	22,50	3,17
RS (skor)	16,97	5,39	18,98	5,05
ÇBSYTP (skor)	79,97	13,28	84,07	12,30

Tablo 4.8 incelendiğinde, erkek katılımcılara ilişkin: yaşları ortalaması $19,36 \pm 8,50$ yıl, spor deneyimi ortalaması $8,12 \pm 7,20$ yıl, SAUTP değerleri ortalaması $22,94 \pm 8,25$ skor, SNU değerleri ortalaması $20,45 \pm 4,39$ skor, KYS değerleri ortalaması $20,17 \pm 3,93$ skor, SSB değerleri ortalaması $22,39 \pm 3,55$ skor, RS değerleri ortalaması $16,97 \pm 5,39$ skor ve ÇBSYTP değerleri ortalaması $79,97 \pm 13,28$ skor olarak bulunmuştur.

Kadın katılımcılara ilişkin: yaşları ortalaması $17,38 \pm 5,16$ yıl, spor deneyimi ortalaması $6,33 \pm 5,32$ yıl, SAUTP değerleri ortalaması $23,74 \pm 8,26$ skor, SNU değerleri ortalaması $21,42 \pm 3,90$ skor, KYS değerleri ortalaması $21,18 \pm 3,69$ skor, SSB değerleri ortalaması $22,50 \pm 3,17$ skor, RS değerleri ortalaması $18,98 \pm 5,05$ skor ve ÇBSYTP değerleri ortalaması $84,07 \pm 12,30$ skor olarak bulunmuştur.

Tablo 4.9. Katılımcıların cinsiyete göre, eğitim düzeyi, karate branşı, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.

Değişkenler		Erkek		Kadın	
		f	%	f	%
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	29	20	29	23,2
	Lise	82	56,6	66	52,8
	Ön Lisans	7	4,8	7	5,6
	Lisans	27	18,6	23	18,4
Karate Branşı	Kata	53	36,6	43	34,4
	Kumite	92	63,4	82	65,6
Lisanslılık Durumu	Evet	97	66,9	95	76
	Hayır	48	33,1	30	24
Ailenin Aylık Gelir	Düşük	10	6,9	7	5,6
	Orta	117	80,7	100	80
	Yüksek	18	12,4	18	14,4
Millilik Durumu	Evet	28	19,3	21	16,8
	Hayır	117	80,7	104	83,2

Tablo 4.9. incelendiğinde, erkek katılımcıların, eğitim düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: ortaokul 29 kişi olup %20 oranında, lise 82 kişi olup %56,6 oranında, ön lisans 7 kişi olup %4,8 oranında ve lisans 27 kişi olup %18,6 oranındadır. Karate branşına ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Kata branşında olanlar 53 kişi olup %36,6 oranında, Kumite branşında olanlar 92 kişi olup %63,4 oranındadır. Lisans durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: lisanslı olanlar 97 kişi olup %66,9 oranında, lisanslı olmayanlar 48 kişi olup %33,1 oranındadır. Millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: milli sporcu olanlar 28 kişi olup %19,3 oranında, milli sporcu olmayanlar 117 kişi olup %80,7 oranındadır. Ailenin aylık gelir düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: düşük gelire sahip olanlar 10 kişi olup %6,9 oranında, orta düzeyde gelire sahip olanlar 117 kişi olup %80,7 oranında, yüksek düzeyde gelire sahip olanlar 18 kişi olup %12,4 oranındadır.

Kadın katılımcıların, eğitim düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: ortaokul 29 kişi olup %23,2 oranında, lise 66 kişi olup %52,8 oranında, ön lisans 7 kişi olup %5,6 oranında ve lisans 23 kişi olup %18,4 oranındadır. Karate branşına ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: Kata branşında olanlar 43 kişi olup %34,4 oranında, Kumite branşında olanlar 82 kişi olup %65,6 oranındadır. Lisans durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: lisanslı olanlar 95 kişi olup %76 oranında, lisanslı olmayanlar 30 kişi olup %24 oranındadır. Millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: milli sporcu olanlar 21 kişi olup %16,8 oranında, milli sporcu olmayanlar 104 kişi olup %83,2 oranındadır. Ailenin aylık gelir düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: düşük gelire sahip olanlar 7 kişi olup %5,6 oranında, orta düzeyde gelire sahip olanlar 100 kişi olup %80 oranında, yüksek düzeyde gelire sahip olanlar 18 kişi olup %14,4 oranındadır.

Tablo 4.10. Katılımcıların cinsiyete göre, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından karşılaştırılması.

Değişkenler	Erkek (n=145)		Kadın (n=125)		t	P
	Ortalama	SS	Ortalama	SS		
SAUTP (skor)	22,94	8,25	23,74	8,26	0,791	0,42
SNU (skor)	20,45	4,39	21,42	3,90	1,899	0,05
KYS (skor)	20,17	3,93	21,18	3,69	2,165	0,03*
SSB (skor)	22,39	3,55	22,50	3,17	0,266	0,79
RS (skor)	16,97	5,39	18,98	5,05	3,159	0,02*
ÇBSYTP (skor)	79,97	13,28	84,07	12,30	2,620	0,00*

Tablo 4.10 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerinin cinsiyet bakımından karşılaştırılmasında, erkek ve kadınlar arasında SAUTP, SNU ve SSB değerlerinde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmazken ($P>0,05$), erkek ve kadınlar arasında KYS, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$). Bu karşılaştırmalarda KYS, RS ve ÇBSYTP değerlerinin erkeklere kıyasla kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.11. Katılımcıların karate branşına göre yaş, spor deneyimi, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerine ilişkin ortalama ve standart sapmaları.

Değişkenler	Kata (n=96)		Kumite (n=174)	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma
Yaş (yıl)	19,88	7,71	17,65	6,81
Spor Deneyimi (yıl)	8,15	6,40	6,82	6,45
SAUTP (skor)	24,13	8,60	22,86	8,04
SNU (skor)	20,22	4,19	21,27	4,16
KYS (skor)	19,78	3,92	21,10	3,73
SSB (skor)	22,05	3,37	22,65	3,37
RS (skor)	16,49	5,28	18,68	5,19
ÇBSYTP (skor)	78,54	12,18	83,70	13,07

Tablo 4.11 incelendiğinde, kata branşındaki katılımcılara ilişkin: yaşları ortalaması $19,88\pm 7,71$ yıl, spor deneyimi ortalaması $8,15\pm 6,40$ yıl, SAUTP değerleri ortalaması $24,13\pm 8,60$ skor, SNU değerleri ortalaması $20,22\pm 4,19$ skor, KYS değerleri ortalaması $19,78\pm 3,92$ skor, SSB değerleri ortalaması $22,05\pm 3,37$ skor, RS değerleri ortalaması $16,49\pm 5,28$ skor ve ÇBSYTP değerleri ortalaması $78,54\pm 12,18$ skor olarak bulunmuştur.

Kumite branşındaki katılımcılara ilişkin: yaşları ortalaması 17,65±6,81 yıl, spor deneyimi ortalaması 6,82±6,45 yıl, SAUTP değerleri ortalaması 22,86±8,04 skor, SNU değerleri ortalaması 21,27±4,16 skor, KYS değerleri ortalaması 21,10±3,73 skor, SSB değerleri ortalaması 22,65±3,37 skor, RS değerleri ortalaması 18,68±5,19 skor ve ÇBSYTP değerleri ortalaması 83,70±13,07 skor olarak bulunmuştur.

Tablo 4.12. Araştırmada yer alan katılımcıların karate branşına göre, cinsiyet, eğitim düzeyi, lisans durumu, ailenin aylık geliri ve millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.

Değişkenler		Kata		Kumite	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	53	55,2	92	52,9
	Kadın	43	44,8	82	47,1
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	21	21,9	37	21,3
	Lise	41	42,7	107	61,5
	Ön Lisans	10	10,4	4	2,3
Lisanslılık Durumu	Lisans	24	25	26	14,9
	Evet	67	69,8	125	71,8
	Hayır	29	30,2	49	28,2
Ailenin Aylık Gelir	Düşük	7	7,3	10	5,7
	Orta	76	79,2	141	81
	Yüksek	13	13,5	23	13,2
Millilik Durumu	Evet	34	35,4	15	8,6
	Hayır	62	64,6	159	91,4

Tablo 4.12. incelendiğinde, araştırmada yer alan kata branşındaki katılımcıların cinsiyet durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: erkekler 53 kişi olup %55,2 oranında, kadınlar 43 kişi olup %44,8 oranındadır. Eğitim düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: ortaokul 21 kişi olup %21,9 oranında, lise 41 kişi olup %42,7 oranında, ön lisans 10 kişi olup %10,4 oranında ve lisans 24 kişi olup %25 oranındadır. Lisans durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: lisanslı olanlar 67 kişi olup %69,8 oranında, lisanslı olmayanlar 29 kişi olup %30,2 oranındadır. Millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: milli sporcu olanlar 30 kişi olup %35,4 oranında, milli sporcu olmayanlar 62 kişi olup %64,6 oranındadır. Ailenin aylık gelir düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: düşük gelire sahip olanlar 7 kişi olup %7,3 oranında, orta düzeyde gelire sahip olanlar 76 kişi olup %79,2 oranında, yüksek düzeyde gelire sahip olanlar 13 kişi olup %13,5 oranındadır.

Tablo 4.12. incelendiğinde, araştırmada yer alan kumite branşındaki katılımcıların cinsiyet durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: erkekler 92 kişi olup %52,9 oranında, kadınlar 82 kişi olup %47,1 oranındadır. Eğitim düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: ortaokul 37 kişi olup %21,3 oranında, lise 107 kişi olup %61,5 oranında, ön lisans 4 kişi olup %2,3 oranında

ve lisans 26 kişi olup %14,9 oranındadır. Lisans durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: lisanslı olanlar 125 kişi olup %71,8 oranında, lisanslı olmayanlar 49 kişi olup %28,2 oranındadır. Millilik durumuna ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: milli sporcu olanlar 15 kişi olup %8,6 oranında, milli sporcu olmayanlar 159 kişi olup %91,4 oranındadır. Ailenin aylık gelir düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları: düşük gelire sahip olanlar 10 kişi olup %5,7 oranında, orta düzeyde gelire sahip olanlar 141 kişi olup %81 oranında, yüksek düzeyde gelire sahip olanlar 23 kişi olup %13,2 oranındadır.

Tablo 4.13. Katılımcıların karate branşına göre, SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından karşılaştırılması.

Değişkenler	Kata		Kumite		t	P
	Ortalama	SS	Ortalama	SS		
SAUTP (skor)	24,13	8,60	22,86	8,04	1,186	0,23
SNU (skor)	20,22	4,19	21,27	4,16	-1,978	0,04*
KYS (skor)	19,78	3,92	21,10	3,73	-2,695	0,00*
SSB (skor)	22,05	3,37	22,65	3,37	-1,391	0,16
RS (skor)	16,49	5,28	18,68	5,19	-3,278	0,00*
ÇBSYTP (skor)	78,54	12,18	83,70	13,07	-3,244	0,00*

Tablo 4.13 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların SAUTP, SNU, KYS, SSB, RS ve ÇBSYTP değerlerinin karate branşı bakımından karşılaştırılmasında, kata ve kumite branşları arasında SAUTP ve SSB değerlerinde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmazken ($P>0,05$), kata ve kumite branşları arasında SNU, KYS, RS ve ÇBSYTP değerleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$). Bu karşılaştırmalarda SNU, KYS, RS ve ÇBSYTP değerlerinin kata branşına kıyasla kumite branşında daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, karate sporu yapan bireylerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın (SAU) sportmenlik davranışları üzerindeki etkisini ve bu değişkenlerin demografik özelliklere göre nasıl şekillendiğini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik yönelimini sistematik bir şekilde zayıflattığını ve cinsiyet ile branş değişkenlerinin bu süreçte belirleyici roller üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışları Üzerindeki Etkisi:

Araştırmada gerçekleştirilen lineer regresyon analizi sonuçlarına göre, sporda ahlaktan uzaklaşma toplam puanının (SAUTP); sosyal normlara uyum (SNU), kurallara ve yönetime saygı (KYS), sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) ve rakibe saygı (RS) boyutlarını negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Özellikle SAUTP'nin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Toplam Puanı (ÇBSYTP) üzerindeki varyans açıklayıcılık oranının %14,8 ($R^2=.148$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu, bireylerin sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arttıkça, sportmenliğin tüm boyutlarında doğrusal bir azalma yaşandığını somutlaştırmaktadır.

Yine, SAUTP'nin sosyal normlara uyum (SNU) üzerinde anlamlı bir etkileyici olduğu ve SNU'daki varyansın %8,1'ini açıkladığı görülmektedir ($\beta = -.284$, $p < .001$). Bu bulgu, ahlaktan uzaklaşma düzeyi yükseldikçe sporcuların sosyal normlara uygun davranış sergileme eğilimlerinin azaldığını göstermektedir. Benzer biçimde SAUTP'nin kurallara ve yönetime saygı (KYS) alt boyutu üzerindeki etkisi daha yüksek düzeyde olup, açıklanan varyans oranının %12,2 olduğu belirlenmiştir ($\beta = -.350$, $p < .001$). Bu durum, ahlaktan uzaklaşmanın özellikle kural ihlallerini ve otoriteye saygısızlığı meşrulaştıran bilişsel süreçlerle yakından ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Alt boyutlar incelendiğinde, SAUTP'nin KYS üzerindeki etkisinin ($\beta=-0,350$) diğer boyutlara kıyasla daha güçlü olması dikkat çekicidir. Karate gibi geleneksel değerleri ve disiplin vurgusu yüksek bir sporda, ahlaktan uzaklaşmanın özellikle kurallara ve

yönetime saygıyı zedelemesi, etik çözümlenin otorite algısını da etkilediğini göstermektedir. Benzer şekilde, SAUTP'nin rakibe saygı üzerindeki olumsuz etkisi, sporda rekabetin etik sınırların önüne geçmesi durumunda sportmenliğin temel unsurlarından birinin zarar gördüğünü ortaya koymaktadır.

Sporda sorumluluklara bağlılık (SSB) alt boyutu açısından da SAUTP'nin anlamlı ve negatif bir yordayıcı olduğu görülmüştür ($\beta = -.306$, $p < .001$). Bu sonuç, ahlaktan uzaklaşma eğilimi yüksek olan sporcuların takım, antrenör ve müsabaka sorumluluklarını yerine getirme konusunda daha düşük bir duyarlılığa sahip olabildiklerini göstermektedir.

Rakibe saygı (RS) alt boyutunda elde edilen bulgular da bu durumu desteklemekte; SAUTP arttıkça rakibe yönelik saygılı davranışların azaldığı görülmektedir ($\beta = -.268$, $p < .001$). Dövüş sporlarının doğası gereği yüksek rekabet ve fiziksel temas içermesi, bu tür ahlakî çözümler mekanizmalarının daha görünür hâle gelmesine neden olabilmektedir.

Araştırmanın en dikkat çekici bulgularından biri, SAUTP'nin çok boyutlu sportmenlik yönelimi toplam puanı (ÇBSYTP) üzerindeki etkisidir. Regresyon analizi sonuçları, SAUTP'nin ÇBSYTP'deki varyansın %14,8'ini açıkladığını ve güçlü bir negatif etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($\beta = -.385$, $p < .001$). Bu bulgu, ahlaktan uzaklaşmanın yalnızca tekil sportmenlik boyutlarını değil, sportmenliğin bütüncül yapısını da zayıflattığını ortaya koymaktadır.

Bandura'nın (1991) ortaya koyduğu ahlaktan uzaklaşma kuramına göre bireyler, etik dışı davranışlarını bilişsel olarak meşrulaştırarak suçluluk duygusunu azaltmakta ve davranışlarını kabul edilebilir hâle getirmektedir. Spor ortamında bu süreç; rakibin davranışlarını gerekçe gösterme, kuralları esnetme veya başarıyı ahlakî değerlerin önüne koyma biçiminde kendini gösterebilmektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, söz konusu kuramsal açıklamalarla tutarlıdır. Özellikle sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenliğin tüm alt boyutlarını anlamlı düzeyde etkilemesi, sportmenlik davranışlarının yalnızca kurallara uyumdan ibaret olmadığını; bilişsel ve ahlakî süreçlerle doğrudan ilişkili çok boyutlu bir yapı olduğunu göstermektedir.

Literatürde, SAU düzeyindeki artışın sportmenliğin tüm alt boyutlarını (SNU, KYS, SSB, RS) ve toplam sportmenlik yönelimini (ÇBSYTP) negatif yönde etkilediğini

göstermektedir. Bu bulgu, sporda ahlakî uzaklaşmanın prososyal davranışları azalttığına dair genel literatür ile örtüşmektedir. (Akoğlu, Ayyıldız ve Sunay, 2019; Boardley ve Kavussanu, 2008; Shields ve Bredemeier, 2007).

Kavussanu ve ark. (2009), futbolcular üzerinde yaptıkları çalışmada ahlakî uzaklaşmanın sportmenlik ve dürüst oyun (fair play) üzerinde engelleyici bir rol oynadığını, bireylerin kendi etik dışı eylemlerini meşrulaştırarak sorumluluktan kaçındıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Boardley ve Kavussanu (2011) ahlakî çözümlenin antisosyal davranışları artırdığını vurgulamaktadır.

Şahin (2018), farklı branşlardaki sporcular üzerinde yaptığı incelemede, ahlakî uzaklaşma eğilimi yüksek olan bireylerin kuralları ihlal etme ve rakiplerine karşı saldırgan tutumlar sergileme eğiliminde olduğunu, sporcuların başarı odaklı güdülenmelerinin, etik değerleri ikinci plana atarak ahlakî uzaklaşmayı tetiklediğini saptamıştır. Mevcut çalışmada SAU'nun ÇBSYTP üzerindeki %14,8'lik açıklayıcılık oranı, bu kuramsal temelleri karate branşı özelinde desteklemektedir.

Stanger ve ark. (2013) tarafından yapılan bir çalışmada da ahlakî uzaklaşmanın sporcularda empatiyi baskılayarak sportmenlikten sapmalara yol açtığı saptanmıştır.

Sarikol (2021)'un farklı branş sporcuları arasında yaptığı çalışmasında, katılımcıların sporda ahlaktan uzaklaşma puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; en yüksek ortalama değerlere sahip branşların judo, cimnastik ve güreş, en düşük değerlerin ise tenis, yüzme ve badminton branşları olduğu tespit edilmiştir.

Sportmenlik Alt Boyutları Açısından Bulguların Değerlendirilmesi:

Araştırma sonuçları, sporda ahlaktan uzaklaşmanın özellikle kurallara ve yönetime saygı ile genel sportmenlik yönelimi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, etik çözümlere yaşayan sporcuların, sporun kurumsal yapısını temsil eden hakem ve yönetim otoritesine karşı daha eleştirel ve esnek bir tutum geliştirebildiklerini düşündürmektedir.

Buna ek olarak, rakibe saygı ve sosyal normlara uyum boyutlarında da ahlaktan uzaklaşmanın anlamlı etkilerinin bulunması, sportmenliğin karşılıklı etkileşim ve sosyal

bağlamdan bağımsız değerlendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Sporcuların rakibi bir “sportif birey” olarak değil, yalnızca “yenilmesi gereken bir engel” olarak algılamaya başlaması, sportmenlik davranışlarında belirgin bir azalmaya yol açabilmektedir.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi:

Cinsiyet değişkeni açısından elde edilen bulgular incelendiğinde, sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri (SAUTP) açısından kadın ve erkek sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0,05$), sportmenliğin bazı alt boyutlarında ve toplam puanında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, ahlaktan uzaklaşma eğiliminin modern karatede cinsiyetten bağımsız olarak benzer düzeylerde ortaya çıkabildiğini göstermektedir.

Ancak sportmenlik alt boyutları incelendiğinde, kadın sporcuların kurallara ve yönetime saygı (KYS), rakibe saygı (RS) ve ÇBSYTP puanlarının erkek sporculara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, literatürde kadın sporcuların sportmenlik ve etik duyarlılık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olabildiğini ortaya koyan çalışmalarla uyumludur (Gürpınar, 2014; Balçıkınlı, 2010).

Kadın sporcuların RS puan ortalamasının 18,98 iken erkeklerde bu değer 16,97’de kalması, kadınların karate felsefesindeki "karşılıklı saygı" ilkesine daha sıkı bağlı kaldıklarını göstermektedir. Literatürde kadın sporcuların empati, sosyal duyarlılık, kural bağlılığı, sosyal normlara uyum ve karşılıklı saygı açısından daha yüksek puanlara sahip olduğunu gösteren çalışmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Bununla birlikte, SNU ve SSB boyutlarında cinsiyete bağlı farkın bulunmaması, sportmenliğin bazı boyutlarının cinsiyetten ziyade spor ortamı ve antrenör yaklaşımı gibi çevresel faktörlerle şekillendiğini düşündürmektedir.

Lucidi ve ark. (2017), kadın sporcuların sosyal normlara uyum ve empati düzeylerinin daha yüksek olduğunu, bu durumun da onları ahlakî ihlallerden koruduğunu ifade etmişlerdir.

Gürpınar (2014) tarafından yapılan araştırmada, kadın sporcuların sportmenlik yönelimlerinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum,

toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde kadınların "iş birliği ve uyum" odaklı, erkeklerin ise "rekabet ve sonuç" odaklı (winner-take-all) yetiştirilme tarzıyla açıklanabilir.

Bredemeier (1994), kadın sporcuların ahlakî muhakeme düzeylerinin genellikle erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmekteyken; Koç ve Seçer (2018), kadın sporcuların oyunun kurallarına ve rakiplerine karşı daha hassas olduklarını saptamıştır. Hortaçsu (1994), toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadınların sosyal uyum ve empati becerilerinin daha gelişmiş olmasının bu farka yol açtığını savunmaktadır. Mevcut araştırmadaki kadın sporcuların RS puanının (18,98) erkeklerden (16,97) yüksek olması, kadınların "başkalarını düşünme" odaklı ahlakî gelişim gösterdiklerine dair Gilligan (1982)'in "Bakım Ahlakı" teorisiyle de uyumludur.

Tsai ve Fung (2005) tarafından basketbol ve voleybol sporcuları üzerinden gerçekleştirilen çalışmada, erkek sporcuların kadın sporculara kıyasla daha düşük düzeyde sportmenlik eğilimi sergiledikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Güllü'nün (2018) çalışmasında da erkek ve kadın katılımcılar arasında sosyal normlara uyum ve rakibe saygı alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu ve bu farklılıkların kadın sporcular lehine olduğu ortaya konulmuştur. Bu farklılıkların temelinde, bireylerin yaşadıkları coğrafi bölgelerin sahip olduğu kültürel yapı, gelenek, görenek ve toplumsal değerlerin insan davranışları üzerinde etkili olması yer alabilir. Nitekim literatürde yer alan bazı araştırmalarda elde edilen bulgular arasındaki farklılıkların, bölgeler arası kültürel özelliklerden kaynaklanabileceği ifade edilmektedir.

Güvendi ve Türksoy (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, dövüş sporcularının ahlakî uzaklaşma ve saldırganlık düzeyleri ele alınmıştır. Çalışmada fiziksel ve sözel saldırganlık puanları cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde, erkek sporcuların bu boyutlardaki ortalama puanlarının kadın sporculara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yılmaz ve Esentürk (2017)'ün, ortaokul öğrencileri hakkındaki çalışmalarında, kadın öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde sergiledikleri sportmenlik eğiliminin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Topan (2011)'in çalışmasında kazanma ve kaybetme durumunda kadın öğrencilerin sportmen davranış gösterme konusunda erkek öğrencilerden daha hassas davrandıkları belirlenmiştir. Bu bulguyu Weiss ve Bredemeir (1990)'ın sporda ahlakî gelişim konulu çalışması desteklemektedir.

Ekinci (2018), öğrencilerin spor türlerine göre sportmenlik davranışlarını karşılaştırdığı çalışmasında, bedensel temas içermeyen branşlarda yer alan öğrencilerin pozitif davranış sergileme, olumsuz davranışlardan kaçınma ve genel sportmenlik düzeylerinin, bedensel temas içeren branşlarda spor yapan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Ekinci ve Koç (2020), kız öğrencilerin pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Turan (2021), ergen sporcular ile ilgili çalışmasında, geç ergenlik dönemindeki erkek sporcuların ahlakî uzaklaşma skorlarının, geç ergenlik döneminde olan kadın sporcuların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Buradan hareketle, erkek sporcuların olumsuz davranışları meşrulaştırma çabalarının daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Kusan ve ark. (2024), erkek boksörlerin kadın boksörlere göre ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin arttığını, kadın boksörlerin sportmenlik düzeylerinin daha fazla olduğunu ifade etmektedirler.

Sabirli'nin (2024) gerçekleştirdiği çalışmada, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ile rakibe saygı alt boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, söz konusu boyutlarda erkek katılımcıların lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık bulunduğunu ortaya koymuştur.

Kırnaz (2025) çalışmasında, erkek sporcuların kadın sporculara oranla daha saldırgan olduklarını, sporda sorumluluklara bağlılık açısından da erkek sporcuların ortalama puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bazı çalışmalarda cinsiyet ve sporda saldırganlık arasında bir ilişki tespit edilmemiştir (Keeler, 2007; Miller, Roberts ve Ommundsen, 2004; Akoğlu ve ark., 2019; Durmaz ve ark., 2019; Eriş, 2020). Şahin (2023)'in çalışmasında, bireysel ve takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların puanları cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde, erkek ve kadın grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı belirlenmiştir.

Literatürde bazı çalışmalarda ise kadın sporcular lehine sonuçlar elde edildiği de görülmektedir. Öztürk'ün (2018) çalışmasında, vücut geliştirme ve bilek güreşi sporcularının sportif ahlak düzeyleri incelenmiş ve cinsiyet değişkenine bağlı olarak sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde kadın sporcular lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir.

Karate Branşı (Kata–Kumite) Açısından Bulguların Değerlendirilmesi:

Branşlar arası yapılan karşılaştırmalarda, SAU ve sorumluluklara bağlılık (SSB) açısından gruplar arasında fark bulunmazken; kumite sporcularında, sosyal normlara uyum (SNU), kurallara saygı (KYS), rakibe saygı (RS) ve genel sportmenlik yönelimi (ÇBSYTP) puanlarının kata sporcularına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu bulgu, kumite sporcularının sportmenlik davranışları ve genel sportmenlik yönelimlerinin kata sporcularına kıyasla daha yüksek, buna karşılık kata sporcularının ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kumite branşı sporcularının ÇBSYTP puan ortalaması 83,70 iken, kata sporcularının 78,54 olarak bulunmuştur. Bu farklılık, branşların yapısal özellikleriyle açıklanabilir. Kumite branşı, doğrudan rakiple etkileşim, anlık karar verme, hakem denetiminin daha yoğun ve cezaların daha belirgin olduğu bir ortam sunmaktadır. Bu durum, sporcuların kurallara uyum ve rakibe saygı konusunda daha yüksek farkındalık geliştirmesine katkı sağlayabilmektedir. Kata branşında ise rakiple doğrudan bir etkileşim olmaması, performansın daha bireysel ve estetik temelli olması, değerlendirme sürecinin de daha öznel olması, sosyal normlara uyum ve rakibe saygı gibi boyutların daha geri planda kalmasına neden olabilmektedir.

Literatürde genellikle temaslı sporların daha fazla saldırganlık içerdiği düşünülse de Miller ve ark. (2005) doğrudan fiziksel etkileşim gerektiren branşlarda etik kuralların ve "saygı" ritüellerinin bir hayatta kalma mekanizması olarak daha sıkı uygulandığını belirtmektedir.

Shields ve Bredemeier (1995), sporun doğasındaki fiziksel temas ve etkileşimin, sporcuları "ilişkisel bir ahlak" geliştirmeye zorladığını belirtir. Kumite branşındaki yüksek sportmenlik puanları, doğrudan temasın yarattığı "sorumluluk" bilinciyle açıklanabilir. Balçıkkanlı (2010), bireysel performans sporlarında (kata gibi) sosyal etkileşimin sınırlı olmasının, sportmenlik yönelimlerini takım veya mücadele sporlarına (kumite) göre farklılaştırabileceğini ifade etmiştir. Kata sporcularının RS puanının (16,49), kumite sporcularından (18,68) düşük çıkması, katanın bireysel mükemmeliyetçilik odaklı doğasının sosyal etkileşimi ikincil plana ittiği şeklinde yorumlanabilir.

Ekinci ve Koç (2020), öğrencilerin ilgilenilen spor türüne göre sportmenlik davranışları karşılaştırıldığında, bedensel temas olmayan spor branşlarını yapan öğrencilerin pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin bedensel temas olan spor branşlarını yapan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına ve literatüre bakıldığında bir spor branşında temas oranı arttıkça sportmenlik davranışlarının azaldığı tespit edilmiştir

Elde edilen bulgular, karate branşının etik ve sportmenlik davranışları üzerinde belirleyici bir değişken olduğunu ve branşa özgü eğitim yaklaşımlarının önemini ortaya koymaktadır.

Ancak SAUTP açısından branşlar arasında anlamlı bir fark bulunmaması, ahlaktan uzaklaşmanın branştan bağımsız bir bilişsel süreç olabileceğini düşündürmektedir. Karate sporunun felsefi temellerinde yer alan saygı, öz denetim ve etik değerlerin sporcular tarafından yeterince içselleştirilmediği durumlarda sportmenlik davranışlarının zayıflayabildiğini göstermektedir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, sporda ahlaktan uzaklaşmanın karatecilerde sportmenliği zayıflatan temel bir risk faktörü olduğu teyit edilmiştir. Karate gibi

geleneksel kökleri güçlü bir branşta dahi, sporcuların ahlakî uzaklaşma eğilimleri sportmenlik algısını %14,8 oranında negatif etkilemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyinin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin artmasının sportmenlik davranışlarının azalmasıyla anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, sporda etik dışı davranışların bilişsel olarak meşrulaştırılmasının, sporcuların adil oyun anlayışını, rakibe saygı temelli tutumlarını ve kurallara bağlılık düzeylerini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

Araştırma bulguları, Bandura'nın ahlakî çözümlenme kuramı ile uyumlu olup, sporcuların yoğun rekabet, kazanma baskısı ve performans beklentisi altında ahlakî ilkelerden uzaklaşabildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle müsabaka ortamlarında kısa vadeli başarı hedeflerinin uzun vadeli ahlakî değerlerin önüne geçmesi, sportmenlik dışı tutumların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir. Sporcuların etik dışı davranışlarını bilişsel olarak gerekçelendirme eğilimlerinin artmasının, adil oyun anlayışını ve rakibe saygıyı zayıflattığı görölmüştür. Bu durum, ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik üzerinde belirgin bir olumsuz etkiye sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Çalışmada ayrıca cinsiyet ve branş (kata-kumite) değişkenleri açısından değerlendirmeler de yapılmıştır. Elde edilen bulgular, karate sporunun alt disiplinlerinin yapısal özellikleri doğrultusunda sporcuların ahlakî tutumları ve sportmenlik yönelimleri üzerinde farklı etkiler oluşturabildiğini göstermektedir. Bu kapsamda, kumite branşının doğrudan etkileşim, anlık karar verme ve yoğun hakem denetimi içeren yapısının sportmenlik davranışlarını destekleyici bir etki oluşturduğu; buna karşılık kata branşının bireysel performans odaklı yapısının ahlaktan uzaklaşma eğilimlerini artırabildiği söylenebilir.

Karate-do felsefesinin temelinde yer alan disiplin, özdenetim, saygı ve tevazu gibi değerlerin, sportmenlik davranışlarının gelişiminde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Ancak araştırma bulguları, modern spor anlayışı içerisinde artan rekabet ortamının bu

değerlerin uygulanmasını zaman zaman zorlaştırdığını göstermektedir. Bu durum, karate sporunda ahlakî eğitimin sistemli ve bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Literatürde yer alan önceki çalışmalarla paralel olarak, bu araştırmada da ahlaktan uzaklaşma ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, Gürpınar (2014), Kavussanu (2008) ile Boardley ve Kavussanu (2009a) tarafından ortaya konulan sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu yönüyle araştırma, mevcut literatürü desteklemekte ve karate branşına özgü özgün bulgular sunmaktadır.

Sonuç olarak, karate sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimlerinin sportmenlik davranışlarını olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Karate-do'nun temel felsefesi çerçevesinde sporcuların yalnızca teknik ve fiziksel gelişimlerinin değil, aynı zamanda ahlakî ve etik gelişimlerinin de öncelikli olarak ele alınması büyük önem taşımaktadır. Karate sporunda sürdürülebilir başarı ve sağlıklı sporcu gelişiminin sağlanabilmesi için, ahlakî değerler ile sportif performans arasındaki dengenin korunması; bu kapsamda etik temelli eğitim programlarının güçlendirilmesi ve spor ortamlarında değer temelli yaklaşımların yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, antrenörler, spor yöneticileri ve spor eğitimi alanında çalışan uzmanlar için yol gösterici nitelikte olacağı ve karate sporunda etik temelli uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Antrenör Eğitim Programlarının Güçlendirilmesi:

Antrenörlerin, yalnızca teknik ve fiziksel gelişime değil, aynı zamanda sporcuların ahlakî ve etik gelişimine de odaklanmaları sağlanmalıdır. Bu amaçla, antrenör eğitim programlarına spor etiği, sportmenlik ve ahlaktan uzaklaşma konularını içeren ders ve seminerler eklenmelidir.

Değer Temelli Spor Eğitiminin Yaygınlaştırılması:

Karate eğitim süreçlerinde, disiplin, saygı, özdenetim ve fair play gibi temel değerlerin sistemli biçimde öğretilmesine önem verilmelidir. Özellikle altyapı ve genç sporcu

gruplarında, bu değerlerin erken yaşta içselleştirilmesine yönelik eğitim programları geliştirilmelidir.

Psikolojik Destek ve Danışmanlık Hizmetlerinin Artırılması:

Sporcuların rekabet, stres ve kazanma baskısıyla daha sağlıklı biçimde başa çıkabilmeleri için spor psikologları ve rehberlik uzmanlarıyla iş birliği yapılmalıdır. Bu destekler, sporcuların ahlakî çözümlerine eğilimlerini azaltmada önemli bir rol oynayabilir.

Müsabaka Ortamlarında Etik İklimin Güçlendirilmesi:

Müsabakalarda hakemler, yöneticiler ve organizatörler tarafından sportmenlik ve etik davranışların teşvik edilmesi sağlanmalıdır. Fair play ödülleri, örnek sporcu uygulamaları ve etik davranışların görünür kılınması, olumlu spor kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Aile ve Çevre Desteğinin Artırılması:

Sporcuların ahlakî tutumlarının gelişiminde aile ve sosyal çevrenin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle ailelere yönelik bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenlenerek, sporcuların etik gelişimine katkı sağlayacak bilinç düzeyi artırılmalıdır.

Kata ve Kumite Eğitimlerinde Dengeli Yaklaşımın Benimsenmesi:

Araştırma bulguları doğrultusunda, özellikle rekabetin yoğun olduğu kumite çalışmalarında sportmenlik ve özdenetim vurgusu artırılmalıdır. Kata çalışmalarının disiplin ve öz kontrol kazandırıcı yönlerinden daha fazla yararlanılması önerilmektedir.

Federasyon Politikalarının Etik Temelli Olarak Düzenlenmesi:

Türkiye Karate Federasyonu ve ilgili kurumlar tarafından, spor etiği ve sportmenlik temelli politikaların geliştirilmesi desteklenmelidir. Etik ihlallerine yönelik önleyici ve eğitici yaklaşımlar ön planda tutulmalıdır.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler:

Bu araştırma, belirli bir örneklem grubu ile sınırlıdır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı yaş grupları, performans düzeyleri ve spor deneyimi süreleri dikkate alınarak daha geniş örneklemle araştırmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışmalarla sporcuların ahlakî süreçleri daha derinlemesine incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akınalp, H.(2017). *Türkiye'deki Karate Hakemlerinin Karşılaştıkları Sportmenlik Dışı Davranışların Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E., ve Sunay, H. (2019). Uluslararası Spor Organizasyonlarına Katılan Sporcuların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. 2. *Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi*. Manisa.
- Altın, Y. (2024). *Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranışları Etkileyen Kişilik, Motivasyon ve Ahlaktan Uzaklaşma Faktörlerinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atalay, A. (2022). *10 Haftalık Karate Antrenman Programının Özgüven Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Augustovicova, D. C., Argajova, J., Garcia, M. S., Rodríguez, M., Arriaza, R., (2018). Top-Level Karate: Analysis Of Frequency and Successfulness Of Katas In K1 Premiere League. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 18(4), 46-53.
- Aydın, İ. (2015). *Eğitim ve Ahlak*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Aydın, M., Yılmaz, A., ve Güvendi, B. (2018). Sporcuların Sportmenlik Yönelimleri İle Ahlakî Çözülme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(3), 123–135.
- Aydın, E. (2019). *Bireysel Spor Yapan Sporcularda Sportmenlik Davranışları ve Ahlakî Karar Alma Süreçlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Back, L., & Fredriksson, P. (2019). Moral Disengagement And Antisocial Behavior In Competitive Sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 1-9.
- Bakır, R.E. (2020). *Sporcularda Dindarlık, Alçakgönüllülük ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Uzak Doğu Sporları Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balçıkanlı, G.S. (2010a). Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Balçıkanlı, G. S. (2010b). Futbolcularda Sportmenlik Yönelimi ve Empatik Eğilim Düzeyleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Balçıkanlı, G.S. ve Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.
- Balçıkanlı, G. (2013). Fair Play ve Spor Ahlakı. İ. Yıldırım (Ed.), *Spor ve Etik* (s.85–110). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bandura, A. (1991). Social Cognitive Theory Of Moral Thought And Action. In W.M. Kurtines & J.L. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development: Volume1: Theory* (pp. 45-103). Psychology Press, NY: Taylor and Francis.

- Bandura, A. (1999). Moral Disengagement In The Perpetration Of Inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209.
- Başer, E. (1994). *Futbolda Psikoloji ve Başarı:(Spor Yüksek Okulları İçin Yardımcı Ders Kitabı)*. İstanbul: Bağırğan Yayımevi.
- Boardley, I. D., and Kavussanu, M. (2007). Development And Validation Of The Moral Disengagement In Sport Scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29(5), 608-628.
- Boardley, I. D., and Kavussanu, M. (2008). The Moral Disengagement In Sport Scale-Short. *Journal of Sports Sciences*, 26(14), 1507-1517.
- Boardley, I. D., and Kavussanu, M. (2009a). Moral Disengagement In Sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 2(1), 93-108.
- Boardley, I. D., and Kavussanu, M. (2009b). Impact Of Moral Disengagement On Antisocial Sport Behavior. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 31(4), 506-518.
- Boardley, I. D., and Kavussanu, M. (2011). Moral Disengagement In Sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*. 4(2), 93-108.
- Bredemeier, B.J.L. (1994). Children's Moral Reasoning And Their Assertive, Aggressive, And Submissive Tendencies In Sport And Daily Life. *Journal of Sport & Exercise Psychology*; 16(1), 1-14.
- Bozdemir, O. (2017). *Basketbol Oynayan Farklı Eğitim Kademelerindeki Öğrencilerin Spor Ortamındaki Empati Becerileri İle Fair Play Davranışları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Chantal, Y., Robin, P., Vernat, J. P., & Bernache-Assollant, I. (2005). Motivation, Sportspersonship, And Athletic Aggression: A Mediation Analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(2), 233-249.
- Coakley, J. (2015). *Sports In Society: Issues And Controversies*. New York: McGraw-Hill Education.
- Coşkun, F. (2021). Sporda Etik ve Etik İhlallerin Değerlendirilmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27, 215-228.
- Çetinkaya, T. (2024). Examining The Relationship Between Sportsmanship Understanding And Self-Efficacy Levels In Athletes. *Uluslararası Rekreasyon ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 23-33.
- Çumralgil, B. ve Görücü, A. (2007). *Örgütlenme Yönetim Biçimleriyle Spor*. Konya: SÜ.
- Demir, M. (2012). Türkiye'de Uzak Doğu Sporlarının Gelişimi ve Kurumsallaşması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(2), 85-97.
- Doğan, E., (2003). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Karate Sporunun Tarihi Gelişimi (1970-2000)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Dumlu, Y., (2019). Karate, Olimpik Yaz Spor Dalları, 18 Eylül 2019. Erişim 25.12.2025, <https://sporubenimletani.org/karate/>

- Durmaz, M., Şener, O. A., ve İmamoğlu, O. (2019) Spor Fakültesi Öğrencilerinde Ahlaktan Uzaklaşma Eğilimleri. 2. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi. s.638, 2019.
- Duygu, N. (2022). *Savunma Sporunu Yapan Bireylerde Sportmenlik Davranışları İle Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi (Şırnak İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A Systematic Review Of The Psychological And Social Benefits Of Participation In Sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 135.
- Ekinci, H.B. (2018). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Başarı Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ekinci, H.B., ve Koç, Y. (2020). Ortaokul Öğrencilerinde Sportmenlik Davranışlarının Yordayıcısı Olarak Başarı Algısı. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 154-165.
- Erdemli, A. (2008). *Spor Felsefesi*. İstanbul: E Yayınları.
- Eriş, T. (2020). *Orta Öğretime Devam Etmekte Olan Öğrencilerin Sporda Fair Play ve Ahlaktan Uzaklaşma Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eröz, M. F., Kılıç, T., ve Özcan, S. (2024). Sportsmanship Behaviors In Early Adolescence And Gender And Family Attitudes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 26(1), 69-75.
- Erpehlivan, Z. (2008). *Spora Yönelim Envanterinin Türk Sporcuları İçin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Fidell, S., Tabachnick, B., Mestre, V. and Fidell, L. (2013). Aircraft Noise-Induced Awakenings Are More Reasonably Predicted From Relative Than From Absolute Sound Exposure Levels. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 134(5), 3645-3653.
- Funakoshi, G. (1996). *Karate-Do Yaşam Yolum*. (Çev. G. Tokcan) İstanbul: Dharma Yay.
- Funakoshi, G. (2001). *Karate-Do: My Way Of Life*. Tokyo: Kodansha International.
- Gentile, A., Milovanovic, I., Pisot, S., Bianco, A., & Lavanco, G. (2022). Moral Disengagement In Youth Athletes: A Narrative Review. *Journal of Functional Morphology and Kinesiology*, 7(2), 33.
- Gökdemir, K. (2000). *Karate Sporcularında Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Görgülü, R., Adiloğulları, G. E., Tosun, Ö. M. ve Adiloğulları, İ. (2018). Prososyal ve Antisosyal Davranış ile Sporcu Kimliğinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 147-161.

- Güllü, M., ve Şahin, S. (2017). Sporcuların Ahlaktan Uzaklaşma Eğilimleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 5(3), 234-245.
- Güllü, M., ve Şahin, S. (2018). Sporcuların Ahlaktan Uzaklaşma Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 4(3), 135-145.
- Güllü, S. ve Güçlü, M. (2019). Sporcularda Ahlaktan Uzaklaşma ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 123-134.
- Güllü, S. (2018). Sporcuların Antrenör-Sporcu İlişkisi İle Sportmenlik Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204.
- Güngör, E. (2010). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gürpınar, B. ve Kurşun, S. (2013). Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 1-13.
- Gürpınar, B. (2014). Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 230-241.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Kısa Formunun Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 57-64.
- Güvendi, B., ve Türksoy Işım, A. (2019). Moral Disengagement And Aggression In Fight Sport Athletes. *Journal of Education and Training Studies*, 8(4), 83-92.
- Hasırcı, S. (2022). Spor Ortamlarında Etik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Journal of Human Sciences*, 19(3), 512-526.
- Hodge, K., & Lonsdale, C. (2011). Prosocial And Antisocial Behavior In Sport: The Role Of Coaching Style, Autonomous vs. Controlled Motivation, And Moral Disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 33(4), 527-547.
- Kanazawa, H. (1986). *Dynamic Power of Karate*. California, ABD: Dragon Books.
- Karademir, T. (2020). *Karate Sporcularında Sportmenlik Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karakaya, Y., ve İmamoğlu, O. (2018). Dövüş Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 4(1), 45-55.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kavussanu, M., & Roberts, G. C. (2001). Moral Functioning In Sport: An Achievement Goal Perspective. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 23(1), 37-54.
- Kavussanu, M. (2006). Motivational Predictors Of Prosocial And Antisocial Behaviour In Football. *Journal of Sports Sciences*, 24(6), 575-588.

- Kavussanu, M. (2008). Moral Behavior In Sport: A Critical Review Of The Literature. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 124-138.
- Kavussanu, M. & Boardley, I. D. (2009). The Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 31(1), 97-117.
- Kavussanu, M. (2019). Moral Disengagement And Unethical Behavior In Sport. *Current Opinion in Psychology*, 16, 24-28.
- Keeler, L. A. (2007). The Differences In Sport Aggression, Life Aggression And Life Assertion Among Adult Male And Female Collision, Contact And Non-Contact Sport Athletes. *Journal of Sport Behavior*, 30, 57-7.
- Kırnaz, Z. (2025). *Savaş Sanatları ve Dövüş Sporları Sporcularının Sportmenlik, Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kleiber, D. A., & Roberts, G. G. (1981). The Effects Of Sport Experience In The Development Of Social Character: An Exploratory Investigation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3(2), 114-122.
- Koca, A., (2016). *Shotokan Karate-Do Kata El Kitabı*, İstanbul: Spor Dünyası Yayıncılık.
- Koç, Y. ve Seçer, E. (2018). Spor Bilimleri Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 247-259.
- Kohlberg, L. (1984). *Essays On Moral Development: Vol. 2. The Psychology Of Moral Development: Moral Stages, Their Nature and Validity*. San Francisco: Harper & Row.
- Kuçuradi, İ. (2013). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kusan, M., Yılmaz S. ve Çankaya S. (2024). Boksörlerde Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışına Etkisi. *ROL Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 125-138.
- Lakes, K. D., & Hoyt, W. T. (2004). Promoting Self-Regulation Through School-Based Martial Arts Training. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25(3), 283-302.
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development Of The Attitudes To Moral Decision-Making In Youth Sport Questionnaire. *Psychology Of Sport And Exercise*, 8(3), 369-392.
- Loland, S. (2002). *Fair Play In Sport: A Moral Norm System*. London: Routledge.
- Lucidi, F., Zelli, A., Mallia, L., Nicolais, G., Lazuras, L., & Hagger, M. S. (2017). Moral Attitudes Predict Cheating And Gamesmanship Behaviors Among Competitive Tennis Players. *Frontiers In Psychology*, 8, 571.
- Lumpkin, A., Stoll, S. K., & Beller, J. M. (2003). *Sport Ethics: Applications For Fair Play* (3rd ed.). Chicago: McGraw-Hill.
- Mann, D.T.Y., Williams, A. M., Ward, P. & Janelle M. C. (2007). Perceptual-Cognitive Expertise in Sport: A Meta-Analysis. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29(4), 457-478.

- Mao, D., Hong, Y., Li, J. X., Xu, D. & Wang, D., (2002). Biomechanics Analysis Of "Brush Knee And Twist Steps" Movement In Tai Chi. *20. International Symposium on Biomechanics in Sports*. Caceres (Spain).
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect Of Motivational Climate On Sportspersonship Among Competitive Youth Male And Female Football Players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(3), 193-202.
- Mülhim, M.A. (2022). *Karate Sporcularının Antropometrik-Motorik Özellikleri ve Proprioseptif Duyuları İle Hedefe Yönelik Hareket Koordinasyonu İlişkisinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nachmias, C. F. and Nachmias, D. (1996). *Research Methods In The Social Sciences*. (5th Edition). New York: St. Martin's Press.
- Nakayama, M. (1986). *Dynamic Karate*. Tokyo: Kodansha International.
- Nakayama, M. (1987). *Best Karate-Unsu, Sochin, Nijushio*. Newyork: Kodansha Int.
- Nakayama, M. (1989). *Best Karate: Comprehensive (V.1)*. NY: Kodansha International.
- Okuş, H., (1996). *Olimpik Karate*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Okuş, H., (2012). *Mücadele Disiplinleri ve Onun İçerisinde Gelişen Karatenin Tarihi Süreçleri İle Karatenin Kültürel ve Tarihsel Çelişkileri Üzerine Bir Değerlendirme*, 7. Dan Tezi, Türkiye Karate Federasyonu, Ankara.
- Oral A. (2014). *Türkiye Karate Federasyonu Eğitim El Kitabı*. TKF Eğitim Kitapları Serisi, İstanbul: TKF Yay.
- Özen, Y., Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.
- Öztek İ., (1999). *Budo Sözlüğü*, Ankara: Türkiye Judo ve Aikido Federasyonu.
- Öztürk, F. (2020). *Sporcularda Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pehlivan, Z. (2018). *Sporda Etik ve Sportmenlik*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ribalda, M.P. (2016). Possitive Effects Of Continuous Practice Of Karate In Cognitive Capacity Associtated To The Age. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y del Deporte*, 16(63), 537-560.
- Sabirli, L. (2024). *Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören Öğrencilerin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Sportmenlik Yönelimi Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Sage, G., Kavussanu, M., & Duda, J. (2006). Goal Orientations And Moral Identity As Predictors Of Prosocial And Antisocial Functioning In Male Association Football Players. *Journal of Sports Sciences*, 24(5), 455-466.
- Sarıkol, E. (2021). *Farklı Branş Sporcularının Sporda Ahlaktan Uzaklaşmalarında Antrenörlerin Etik Dışı Davranışlarının Etkisi*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.

- Shields, D. L., & Bredemeier, B. L. (2007). *Advances In Sport Morality Research*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Shields, D. L., & Bredemeier, B. J. (2009). *True Competition: A Guide To Pursuing Excellence In Sport And Society*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Soykan, A., (2003). *Elit Karate Sporcularının Fiziki ve Motorsal Profillerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Soykan, A., (2009). *Karate Sporcularında Uyarılma Düzeyinin Hedefe Yönelik Hareket Koordinasyonuna Etkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Stanger, N., Kavussanu, M., Boardley, I. D., & Ring, C. (2013). The Influence Of Moral Disengagement And Negative Emotion On Antisocial Sport Behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(2), 117-129.
- Staub, N. C. (1978). Pulmonary Edema Due To Increased Microvascular Permeability To Fluid And Protein. *Circulation Research*, 43(2), 143-151
- Sunay, H., ve Saracaloğlu, A. S. (2015). Sporda Etik ve Fair Play Anlayışı. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-10.
- Sunay, H. (2017). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahin, M. (2012). Spor Ahlakı ve Fair Play Kavramı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 45-52.
- Şahin, H. M. (2014). *Spor Ahlakı ve Etik*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şahin, M. (2018). *Sporda Etik Değer*. Ankara: Spor Yayınevi.
- Şahin, M., ve Koruç, Z. (2019). Antrenör Davranışlarının Sporcuların Ahlakî Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 87-98.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Tel, M. (2014). Türk Toplum Yaşantısında Fair Play. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 694-704.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim Kurumlarında Okullar Arası Futbol Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Fair Play Anlayışlarının Kulüp Deneyimlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tsai, E. and Fung, L. (2005). Sportspersonship In Youth Basketball And Volleyball Players. *Athletic Insight*, 7(2), 37-46.
- Turan, S. (2020). Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 8-19.
- Turan S. (2021). Geç Ergenlik Dönemi: Ahlaki Uzaklaşma. *SPORTIVE*, 4(2), 1-11

- Türkeri, C., (2007). *İki Ayrı Karate Tekniğinin Antropometrik ve Biyomekanik Açından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Türkiye Karate Federasyonu (2023). *Karate Kumite-Kata Kuralları Kitap Özeti*. Ankara.
- Türkiye Karate Federasyonu (TKF). (2024). Talimatlar. Erişim: 25.12.2025, <http://www.karate.gov.tr/?s=talimatlar>
- Türkiye Karate Federasyonu (TKF). (2025a). Karate-Do Nedir? Erişim: 25.12.2025, <https://karate.gov.tr/icerik/karate-do-nedir>
- Türkiye Karate Federasyonu (TKF). (2025b). Müsabaka Kategorileri ve Uygulama Şekli. Erişim: 25.12.2025, <https://karate.gov.tr/source/2019/209kategori.pdf>
- Türksoy Işım, A. (2017). Dövüş Sporlarında Etik ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 89-102.
- Vallerand, R. J., Deshaies, P., Cuerrier, J. P., Brière, N. M., & Pelletier, L. G. (1997a). Toward A Multidimensional Definition Of Sportsmanship. *Journal of Applied Sport Psychology*, 8(1):89-101.
- Vallerand, R. J., Deshaies, P., Cuerrier, J. P., Pelletier, L. G., & Mongeau, C. (1997b). On The Social Factors Associated With Sportspersonship. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19(2), 197-206.
- Vertonghen, J., & Theeboom, M. (2010). The Social-Psychological Outcomes Of Martial Arts Practise Among Youth: A Review. *Journal of Sports Science & Medicine*, 9(4), 528-537.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2019). *Foundations Of Sport And Exercise Psychology* (7th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
- World Karate Federation (WKF). (2023a). Kata Rules. Erişim: 25.12.2025, https://www.wkf.net/pdf/WKF_Kata_Competition_Rules_2023.pdf
- World Karate Federation (WKF). (2023b). Kumite Rules. Erişim: 25.12.2025, https://www.wkf.net/pdf/WKF_Kumite_Competition_Rules_2023.pdf
- Yapan, H. T. (1992). *Spor Ahlakı-Beden Eğitimi Dersinde Ahlakî Eğitim*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yetim, A. (2011a). *Sporun Sosyal İşlevleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yetim, A. (2011b). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair Play: Kavramsal Bir Yaklaşım. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 3-16.
- Yıldız, G. (2025). *Spor Lisesi Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimleri İle Sporda Ahlaklı Uzaklaşma Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.

- Yıldız, M. ve Çiğirdik, R. (2018). Elit ve Sub-Elit Genç Karatecilerin Reaktif Çeviklik ve Planlı Yön Değiştirme Becerilerinin Karşılaştırılması, *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13 (2), 192-199.
- Yıldız, S. (2016). *Karate Sporcularında Fair Play Anlayışının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, A. (2014). Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Ahlakî Yargı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 210-218.
- Yılmaz, A. ve Güvendi, B. (2017). Rekabet Düzeyi İle Ahlakî Çözülme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 55-67.
- Yılmaz, A., Esentürk, O. K., ve İlhan, E. L.(2017). Ortaokul Öğrencilerinin Ahlakî Gelişimleri Açısından Sportmenlik Yönelimleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4969-4988.
- Zimbalist, A. (2001). *Unpaid Professionals: Commercialism And Conflict In Big-Time College Sports*. ABD: Princeton University Press.
- Zimbardo, P.G. (1995). The Psychology Of Evil: A Situationist Perspective On Recruiting Good People To Engage In Anti-Social Acts. *Japanese Journal of Social Psychology*. 11. 125-133.
- Zorba, E. (2001). *Fiziksel Uygunluk*. Ankara: Gazi Kitabevi.

EKLER

Ek-1. Etik Kurul Kararı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI SAĞLIK VE SPOR BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	29/08/2024
Protokol No	07-08/22
Araştırma Başlığı	Karate Sporunu Yapan Bireylerde Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi
Araştırma Türü	Nitel- Tanımlayıcı (tarama)/ İlişki arayıcı araştırma
Araştırmacılar	İlkay DURMUŞLU (Sorumlu Araştırmacı) Dr. Öğr. Üyesi Cemalettin BUDAĞ (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama: <ol style="list-style-type: none"><i>Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.</i><i>Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.</i>	

e-imzalıdır

Doç. Dr. Mehmet YAZICI
İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

Ek-2. Ölçek Kullanma İzinleri

Gönderen: Gülfem Sezen Balçıkanlı
Gönderildi: 21 Ağustos 2024 Çarşamba 11:28
Kime: İlkay Durmuşlu
Konu: Re: Ölçek izni hk.

Merhabalar, ölçeği kullanmanızda hiçbir sakınca yoktur. Çalışmanızda kolaylıklar diliyorum..
Prof. Dr. Gülfem Sezen Balçıkanlı
Gazi Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü

Gönderen: Bahri Gürpınar
Gönderildi: 19 Ağustos 2024 Pazartesi 22:16
Kime: İlkay Durmuşlu
Konu: RE: Ölçek izni hk.

Sevgili İlkay
Ölçeği kullanabilirsin. Çalışmalarında başarılar dilerim.

Ek-3. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı;

Bu ölçek, “Bireylerde Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışlarına Etkisini” incelemeyi amaçlayan bilimsel bir çalışma için veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır. Her birey, diğer bireylerden farklı olduğundan bu ankette doğru veya yanlış cevap yoktur. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Göstereceğiniz ilgi ve özene şimdiden teşekkür ederim.

İlkay DURMUŞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü YL Öğrencisi

1. **Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
2. **Eğitim Düzeyiniz:** Ortaokul Lise Önlisans Lisans
3. **Yaşınız:** (.....)
4. **Kaç yıldan beri spor yapıyorsunuz:** (.....)
5. **Karate Branşınız:** Kata Kumite
6. **Anne Eğitim Düzeyi:** İlköğretim Lise Önlisans Lisans Lisansüstü
7. **Baba Eğitim Düzeyi:** İlköğretim Lise Önlisans Lisans Lisansüstü
8. **Kardeş Sayınız:** (.....)
9. **Okul sporlarında lisanslı olarak yarışıyor musunuz?** Evet Hayır
10. **Ailenizin aylık geliri:** Düşük Orta Yüksek
11. **Millî sporcu musunuz?** Evet Hayır

Ek-4. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Tarafsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kuralları esnetmek dengeleri eşitlemenin bir yoludur.	1	2	3	4	5	6	7
2	Şiddet içeren bir davranışla sonuçlanmadığı sürece rakibe bağırılabilir.	1	2	3	4	5	6	7
3	Hayvanca davranışlar sergileyen bir rakibe kötü davranılabilir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Eğer takımına yardım edecekse sporcuların hakemlere yalan söylemeleri kabul edilebilir.	1	2	3	4	5	6	7
5	Takımlarının uyguladığı sportmenlik dışı taktiklerin sadece ufak bir parçası olan sporcuları suçlamak haksızlıktır.	1	2	3	4	5	6	7
6	Antrenörü tarafından rakibini sakatlamak için teşvik edilen sporcular suçlanmamalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
7	Sporcuların birbirlerini aşağılamaları gerçekte kimseye zarar vermez.	1	2	3	4	5	6	7
8	Kötü bir davranışa maruz kalmış sporcular genellikle bunu hak edecek bir şey yapmışlardır.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-5. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

		Beni Hiç Tanımlamıyor	Beni Çok Az Tanımlıyor	Beni Kısmen Tanımlıyor	Beni Oldukça Tanımlıyor	Beni Tam Olarak Tanımlıyor
1.	Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	1	2	3	4	5
2.	Bir yenilgiden sonra rakip takımın antrenörü ile tokalaşırım.	1	2	3	4	5
3.	Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.	1	2	3	4	5
4.	Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.	1	2	3	4	5
5.	Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.	1	2	3	4	5
6.	Hakem kararlarına uyarım.	1	2	3	4	5
7.	Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.	1	2	3	4	5
8.	Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.	1	2	3	4	5
9.	Hatalı /yanlış karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.	1	2	3	4	5
10.	Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.	1	2	3	4	5
11.	Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	1	2	3	4	5
12.	Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.	1	2	3	4	5
13.	Eksiklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.	1	2	3	4	5
14.	Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
15.	Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.	1	2	3	4	5
16.	Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	1	2	3	4	5
17.	Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.	1	2	3	4	5
18.	Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.	1	2	3	4	5
19.	Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
20.	Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.	1	2	3	4	5

Ek-6. Veli Onam Formu

Veli Onam Formu

Sayın Veli,

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor alanında yüksek lisans tezi kapsamında “Karate Sporu Yapan Bireylerde Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Sportmenlik Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi” başlıklı araştırmayı yürütmekteyiz. Araştırmamızın amacı, sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışlarına etkisini bazı sosyo-demografik özellikler açısından incelemektir. Bu amaçla sporcularınızın ilgili anketi doldurmalarına ihtiyaç duymaktayız.

Katılımlarına izin verdiğiniz takdirde çocuğunuz anketi dolduracaktır. Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Çocuğunuzun dolduracağı anketlerde cevapları kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu formu imzaladıktan sonra çocuğunuz katılımcılıktan ayrılma hakkına sahiptir. Anketleri doldurarak bize sağlayacakları bilgiler, çocukların sportmenlik davranışlarının ölçülmesine önemli katkıda bulunacaktır. Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresi veya telefon numarası aracılığıyla sorumlu araştırmacıya yöneltebilirsiniz. Saygılarımla.

İlkay DURMUŞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü YL Öğrencisi

Bu araştırmada toplanacak verilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyor, çalışmanın istenilen zaman yarıda kesilip bırakabileceğini biliyor ve çocuğum 'nın katılımcı olmasına izin veriyorum.

Veli Adı-Soyadı:

İmza:

Ek-7. TKF Müsabaka Kategorileri

MÜSABAKA KATEGORİLERİ

MİNİKLER

7 YAŞ	Bayan	Kata
7 YAŞ	Bay	Kata
8 YAŞ	Bayan	Kata
8 YAŞ	Bay	Kata
9 YAŞ	Bayan	Kata
9 YAŞ	Bay	Kata
10 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	30, 34, 37, 40, +40 Kg.
10 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	30, 35, 40, 45, +45 Kg.
11 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	32, 36, 40, 44, +44 Kg.
11 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	35, 40, 45, 50, +50 Kg.

YILDIZLAR

12 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	35, 40, 45, 50, +50 Kg.
12 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	37, 42, 47, 52, +52 Kg.
13 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	39, 44, 49, 54, +54 Kg.
13 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	40, 45, 50, 55, +55 Kg.

ÜMİTLER

14-15 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	47, 54, +54 Kg
14-15 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	52, 57, 63,70,+70 Kg

GENCLER

16 -17 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	48, 53, 59, +59 Kg
16- 17 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	55, 61, 68, 76, +76 Kg

21 YAŞ ALTI

18-19-20 YAŞ	Bayan Kata ve Kumite	50, 55, 61, 68, +68 Kg
18-19-20 YAŞ	Bay Kata ve Kumite	60, 67, 75, 84, +84 Kg

BÜYÜKLER

Büyük Bayan	Kata ve Kumite	50, 55, 61, 68, +68 Kg
Büyük Bay	Kata ve Kumite	60, 67, 75, 84, +84 Kg

VETERANLAR

Büyük Bayan	Kata ve Kumite	Federasyon tarafından belirlenecektir
Büyük Bay	Kata ve Kumite	Federasyon tarafından belirtilecektir

ÖZGEÇMİŞ

İlkay DURMUŞLU, ilkokul, ortaokul ve lise eğitimlerini Adana’da; önlisans eğitimini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Programı (1992-2003), lisans eğitimlerini Atatürk Üniversitesi FEF Tarih Bölümü (1994-1998), Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü (2015-2017), EBYÜ BESYO Spor Yöneticiliği Bölümü (2018-2021), EBYÜ BESYO Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü’nde (ÇAP) (2020-2023); yüksek lisans eğitimini Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD’nda (2008-2011) tamamlamıştır. 2023 yılında EBYÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD’nda başladığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

1989-2010 yılları arasında Adana, Mersin, Erzurum ve Erzincan bölgelerinde faal amatör futbolcu, 2013 yılından itibaren Erzincan’da veteran karate sporcusu olarak spor hayatını devam ettirmiştir.

Durmuşlu’nun TFF Grassroots C (2017) ve TFF Kaleci B (2018) antrenör belgeleri bulunmakta olup, 1998 yılından itibaren Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak eğitim sektöründe görev yapmaktadır.